

VRCH LABE

město na řece

SÁRA KIRJAKOVSKÁ

AUTORSKÁ ZPRÁVA

Předmětem diplomové práce je urbanistická studie města Vrchlabí. Konceptně se zaměřuje na linii řeky Labe v celé délce města a podrobněji řeší urbanistický návrh širšího centra ve vztahu k řece.

Analytická část se zabývá zkoumáním a poznáváním Vrchlabí v celoměstském měřítku. Popisuje ho ve vztahu k podhorskému prostředí Krkonoš i jeho určující linii Labe a vyobrazuje život ve městě i jeho kulturní přesah.

První část se zaměřuje na linii řeky ve smyslu oživení a integraci řeky do městského prostoru. Návrh rozděluje prostor města na čtyři hlavní části, každá s jedinečným charakterem a specifickými rozvojovými potřebami. Cílem je zlepšení prostředí kolem řeky, podpora rekreační aktivity a zvýšení povědomí o řece jako klíčovém prvku městského života.

Druhá část se zaměřuje na urbanistickou studii širšího centra Vrchlabí. Tato část zkoumá rostlou strukturu města a jeho přirozené charaktery, které se historicky prolínaly a dnes tvoří jedinečný celek objímající břehy Labe. Důraz je kladen na citlivý přístup k historickému kontextu. Výsledkem je zacelení nestabilní struktury a dotvoření levého břehu města, včetně posílení osy kulturních institucí jako hlavních atraktorů této oblasti. Definování hierarchizované sítě veřejných prostranství detailnější zpracování veřejných prostor vázající se na linii řeky podporuje její obraz ve městě.

vypracovala
Sára Kirjakovská

vedoucí práce
prof. Ing. arch. Miroslav Cikán

konzultanti
Ing. arch. Vojtěch Ertl
Ing. Jan Špilar

FA ČVUT
LS 2023/24

OBSAH

ANALYTICKÁ ČÁST

obraz města
brána do Krkonoš
vrch Labe
město podrobněji
život ve městě
rozklíčování

NÁVRHOVÁ ČÁST

A. KONCEPCE BŘEHŮ LABE

charaktery řeky
vlastnosti řeky
principy
nástroje a opatření
celkový návrh
návrh oblastí

B. URBANISTICKÁ STUDIE ŠIRŠÍHO CENTRA

stav a cíle
principy a nástroje
urbanistická analýza charakterů
regulační plán
axonometrie
návrh
charaktery
kompozice
funkční schéma
napojení struktury
dopravní řešení
lokální centra
řezy územím
oblasti návrhu

ZÁVĚR, ZDROJE, PŘÍLOHY

název VRCHLABÍ
vychází z polohy města na horním toku řeky Labe
„VÉRCHLABY“ v krkonošském nářečí

původně Werchlab, Wrchlab

německy Hoheneibe

nejstarší latinský název Albipolis,
Albis znamená Labe tudíž
„město na Labi“

„...štít na dvě rozdělený: v vrchním bílém poli dvě jedle zelené, v dolním červeném poli dvě kladiva havérská, nakříž přeložená, v malém žlutém štítku tak, jakž to všecko rukú a vtípem umění maléřského lépe a dostatečněji jest vymalováno.“

KATASTRÁLNÍ ÚZEMÍ

Vrchlabí
Hořejší Vrchlabí
Podhůří – Harta

NADMOŘSKÁ VÝŠKA

477 m. n. m.

ROZLOHA

27,65 km²

POČET OBYVATEL k roku 2021

12 002

HUSTOTA OBYVATEL

433 ob./ km²

Vrchlabí je město v Severo-východních Čechách na samé hranici Krkonoš. Je položeno na řece Labi, jak z jeho názvu vyplývá, a řeka jsou spolu s horskou krajinou charakteristické elementy místa. Úpatí Krkonoš se vyznačuje svým nářečím „Kerkonošské“, vlastními tradicemi i kuchyní.

Vrchlabí je městem ORP, pod které mimo vesnic spadají města Špindlerův Mlýn a Hostinné. Jedná se tedy o prostředí turisticky navštěvované jak v zimních, tak letních měsících. Sezonnost je zřetelná jak měnící se podobou krajiny a počasím, tak také v množství návštěvníků. Obzvláště „Špindl“ trpí v sezoně přeplněností, ale i Vrchlabí a okolí jsou oblíbenou destinací odpočinku v přírodě a chatařství.

Obvod ORP Vrchlabí sdílí státní hranici mezi kraji (Královéhradecký s Libereckým) a také s Polskem. Geografická poloha města silně ovlivnila jeho vývoj a historii. Jedná se o oblast pohraničí s vlastním příběhem, jehož demografické změny formovaly pěstování kultury města. V dnešní době má tři partnerská města: Kowary (Polsko), Baunatal (Německo) a Trouville-sur-Mer (Francie), se kterými probíhá mnoho výměnných pobytů mladistvých a dochází tak k prohlubování vzájemných vztahů.

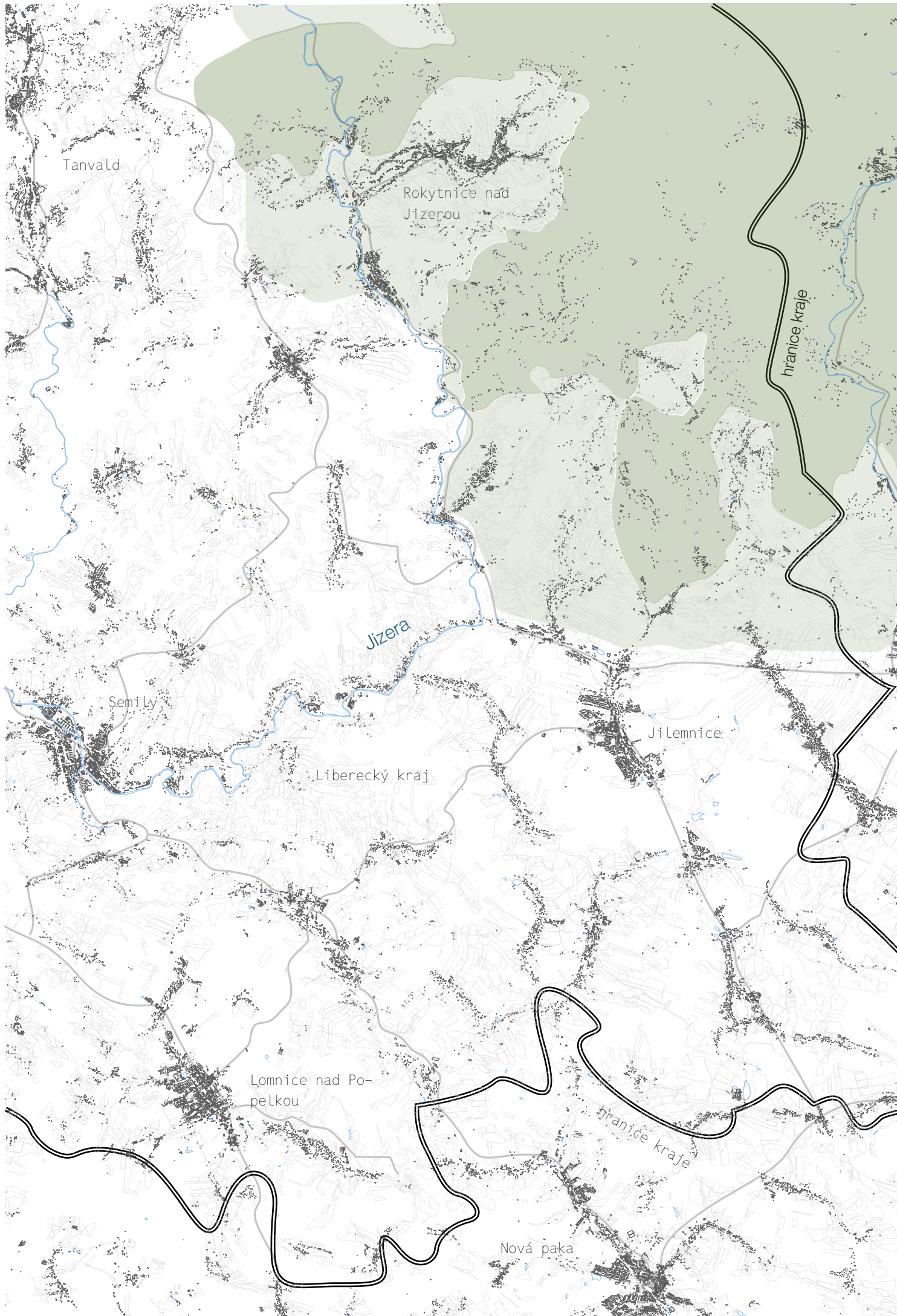
PRAHA	135 km	2h
HRADEC KRÁLOVÉ	60 km	1h10m
MLADÁ BOLESLAV	70 km	1h15m
LIBEREC	67 km	1h10m
BRNO	215 km	3h15m

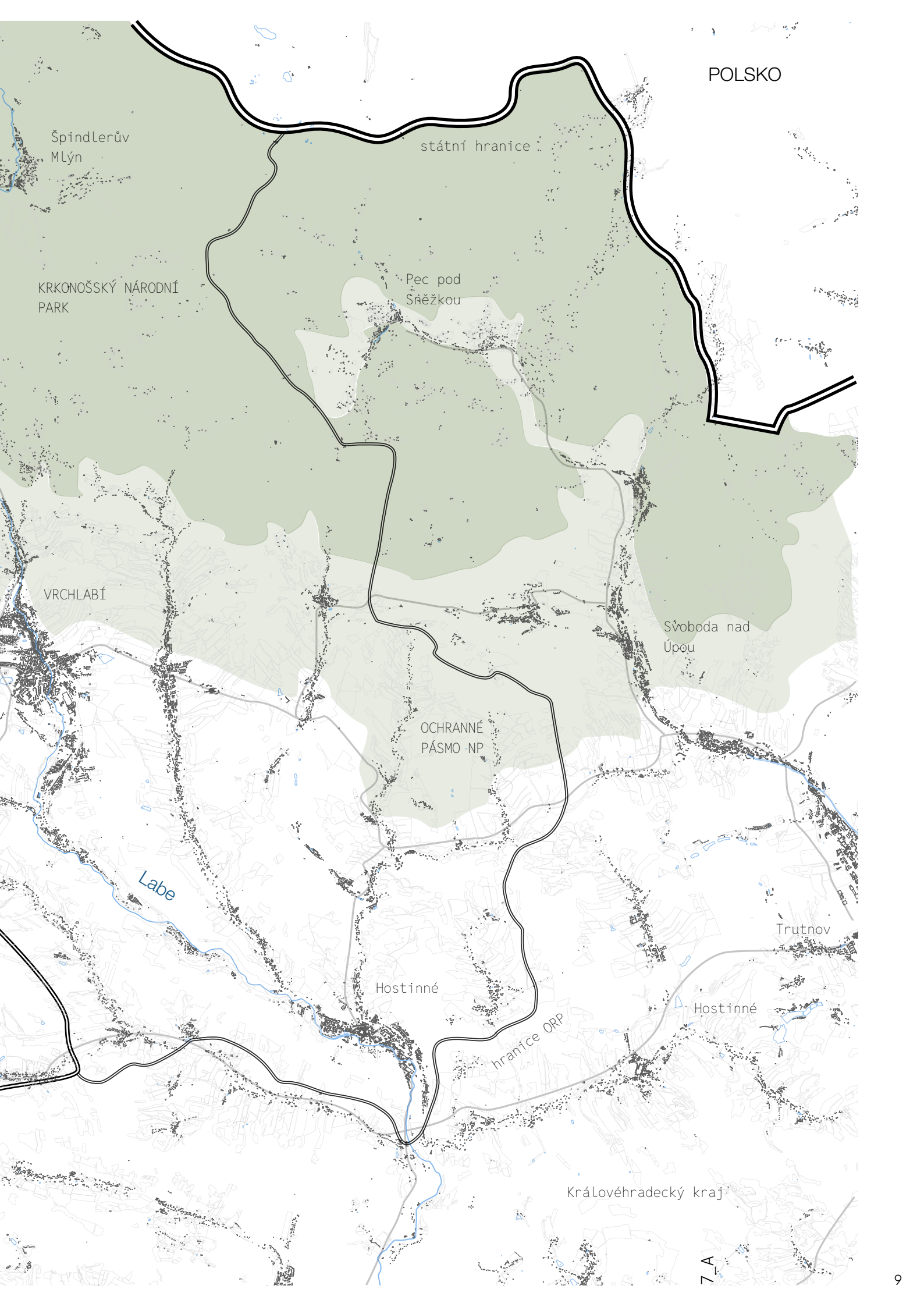
Vrchlabí je vklíněno do údolí na hranici strmých svahů hor a zvlněné krajiny podhůří Krkonoš.

Vrchlabí je posazené v údolí, kudy protéká řeka Labe, a místem, kde se horské sevřené údolí otevírá do krajiny podhůří.

POLSKO

Špindlerův
Mlýn

státní hranice

KRKONOŠSKÝ NÁRODNÍ
PARK

Pec pod
Sáěžkou

VRCHLABÍ

Svoboda nad
Úpou

OCHRANNÉ
PÁSMO NP

Labe

Trutnov

Hostinné

Hostinné

hranice ORP

Královéhradecký kraj

Z A

V 18. století se Vrchlabí vyjímalo jako malebné městečko mezi kopečky zahalené lesním porostem, ze kterého se tyčí věžičky kostelů a zámku.

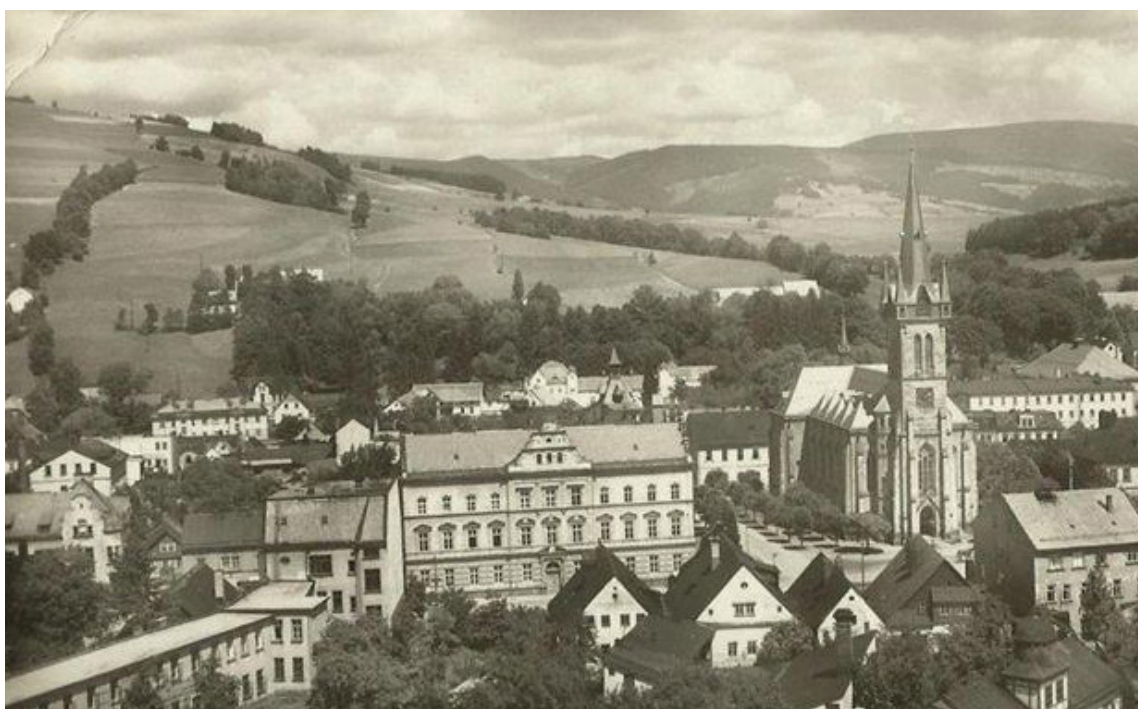

Mísení krkonošské tradiční venkovské architektury s městskými zděnými domy zůstává charakteristickým rysem některých lokalit Vrchlabí dodnes.

Pozadí města tvoří Kněžický vrch a Žalý po pravém břehu Labe.

Průmyslová výroba město v 19. století obohatila mnoha vysokými komíny, které začaly v obrazu města dominovat.

Dnes je vertikální dominantou města věž novogotického kostela z konce 19. století, který na Náměstí Míru nahradil svého barokního předchůdce. Levý břeh Labe rámuje Janskův kopec s Černou horou ve vzdáleném pozadí.

PŘÍBĚH MĚSTA

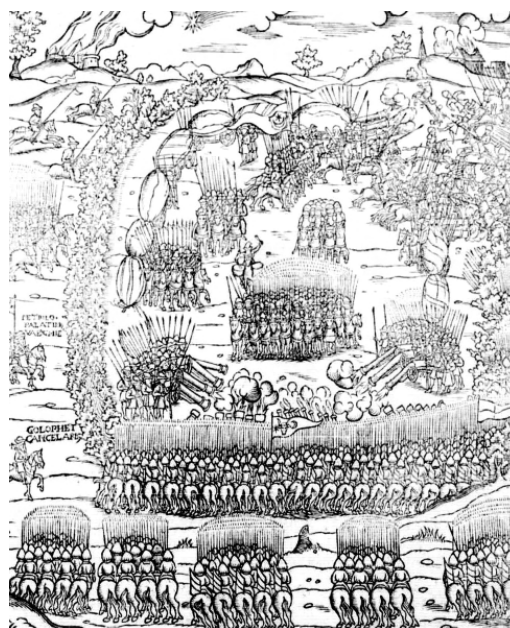
O založení Vrchlabí není zmínky, ale místními historiky se odhaduje na přelom 13. a 14. století. V té době na místě stála tvrz a dvůr s malou přilehnutou vsí. Nejvýznamnější osobnost dějin Vrchlabí je Kryštof z Gendorfu, který již ve 20. letech 16. století získává kutací právo pro Vrchlabí a tím umožňuje nevídaný rozvoj. V roce 1533 kupuje celé panství i s okolními vesnicemi a ve stejném roce se zasloužil o povýšení Vrchlabí na městečko, čímž Vrchlabí získalo od Ferdinanda I. Habsburského svůj znak a právo dvou výročních trhů. To podnítilo rozvoj průmyslu, řemesel i obchodu ve Vrchlabí a tím rozšíření možností obživy obyvatel. Mimo důlní a řemeslnou činnost zde začali vznikat první cechy, a to zejména soukeníci, pekaři, kožešníci a obuvníci.

Okolní krajina byla významná pro své nerostné bohatství, městečko vzkvétalo a bohatlo důlní a řemeslnou činností. To bylo důvodem pro dlouhodobé hraniční spory panství mezi Gendorfy a Valdštejnny. Celý konflikt je popisován jako „Vrchlabské války“, kdy bylo těžké stanovit přesné hranice panství Vrchlabí se sousedním Hostinným. Především se jednalo o menší naschvály Valdštejnů směřovaných proti Gendorfům ve smyslu krádeže obilí a dobytka a ničení hamrů, ale v několika momentech došlo k jejich eskalaci. Spory a nepřátelské vztahy trvaly přerušovaně celé desetiletí, kdy v roce 1551 celý konflikt vyvrcholil zabitím Valdštejnových mužů. Ten na oplátku zatopil Gendorfův důl, a tak se celý spor dostal až k soudu, při kterém bylo Gendorfovi dáno za pravdu. Ovšem nepřátelské vztahy mezi dvěma panstvími přetrvávaly nadále.

Po Gedorfově smrti panství krátce drželi Miřkovští, kteří se zasloužili o další rozvoj města. Mimo hornictví a hutnictví vzkvétalo tkalcovství, které po založení cechu znamenalo pro město nejrychlejší růst.

Až začátkem 17. století se Valdštejnové konečně dostali ve Vrchlabí k moci, kdy jej koupil Albrecht z Valdštejna a nakrátko vlastnil až do své násilné smrti. Během svého krátkého působení ve Vrchlabí zvládl zdejší železářny proměnit na velkovýrobní zbraní. Došlo k rychlému rozmachu nových řemesel, kdy se mimo kovářů začali uplatňovat vrtaři, šroubaři, brusiči a zámečníci. Mimo to znovu započal těžbu stříbra.

Po smrti Valdštejna získává Vrchlabí do rukou rod Morzinů, Rudolf Jan z Morzinu jej dostal od Ferdinanda II. Za jemu prokázané služby. Doba pobělohorská a panování Morzinů je spjata s násilnou rekatolizací. Jelikož město bylo již od dob Kryštofa z Gendorfu luteránské, došlo k luteránskému povstání, které bylo násilně potlačeno a jeho představitelé utekli do blízké Horní Branné nebo i

dál. S nimi z Vrchlabí odešlo dalších přibližně 150 lidí. Za panování Morzinů bylo hornictví a železářství na ústupu, a do popředí se dostává plátenictví a barchetnictví, které se zabývá výrobou barchetu (tkanina ze lnu a bavlny). Barchet se z Vrchlabí vyvážel až do Itálie a Španělska. Výroba také proměnila okolní krajinu města, které bylo obklopeno lněnými poli. Byla zde také založena jedna z prvních tkalcovských škol v Evropě.

Morzinové jsou v dějinách města pamatováni hlavně v souvislosti s kulturou a uměním, neboť syn Jana Rudolfa Václav z Morzinu rád zval umělce k práci na zakázkách. Jím byli Jan Blažej Santini-Aichel a Matyáš Brokoff. Nechal založit místní augustiniánský klášter, do kterého provedl výmalbu 32 lunet o sv. Augustinovi místní malíř Josef Hollman. Z těch se do dnešní doby dochovalo jen pár. Naštěstí se zachoval morový sloup z roku 1696, dílo sochaře Krystiana Puntschuch, který se zasloužil o sochu Immaculaty. Bohužel barokní sousoší na Olivetské hoře, které bývalo významnou vizuální dominantou města se nedochovalo.

Slezské války byly v 18. století pro Vrchlabí ničivé, protože se město nacházelo na samé hranici Pruska a Rakouska, a tudíž bylo pleněno a drancováno. Došlo k vypálení části města i rabování kláštera a celá oblast vyčerpaná válkou trpěla velkou neúrodou, který způsobil hladomor v druhé polovině 18. století. Během toho město přišlo o třetinu obyvatelstva a způsobilo selské povstání, při kterém obyvatelé vypili veškeré zásoby místního pivovaru a vyjedli pekárnu. Svůj vztek si chtěli vybit na úřednících, ale byli rozehnaní vojskem a posléze potrestáni, ovšem jen velmi mírně. V 19. století se ve Vrchlabí ujalo papírnictví. Místní vědec Vojtěch Kablík byl vynálezcem nové techniky bělení papíru. Oblast bývalých papíren je dodnes nazývaná „Na bělidle“. No později ustoupilo rozšiřujícím se přádelnám. První mechanická přádelna tzn. Rotterová vznikla v Hořejším Vrchlabí, a v polovině století měla na 20 000 vřeten. Další vznikly na Liščím kopci i na místě bývalé papírny. Dále byla ve městě započata výroba kočárů a tradice sedlářství.

Morzinové zprostředkovali živý kulturní život ve městě. Sám Vivaldi Morzinovi věnoval skladbu Čtvero ročních dob a jeho kapelníkem se stal mladý Joseph Haydn na počátku své kariéry. Je tedy velmi možné, že Haydn dirigoval na některých z mnoha koncertů pořádaných ve Vrchlabí. Město mělo od poloviny 18. století vlastní divadelní spolek, který se podílel na divadelních inscenacích, ale oblíbené byli především pašijové hry, které byly doplněny o bohoslužby a ve městě brány tak vážně, že se celý týden nepracovalo.

V 19. století se město radikálně proměnilo pod rukou rodu Morzinů. Ti nechali zbourat barokní kostel na hlavním náměstí, který byl dle tehdejšího názoru nedostačující a neodpovídal dobovému stylu. Místo něj nechali po architektonické soutěži vystavět nový novogotický kostel sv. Vavřince dle návrhu Stefana Tragla. Ten také navrhl novogotickou kapli Morzinů, zamýšlenou jako rodovou hrobku, jejíž areál je propojen se zámeckým parkem dřevěným nadchodem. Ze srdce města jsou postupně vytlačovány dřevěné domy lidové architektury, které jsou nahrazovány městskými domy se štítovou i podélnou orientací. Dodnes jsou ve městě zachována místa s dominující lidovou architekturou, která odolala tlaku doby.

Na přelomu století dostává do popředí národnostní otázka města. Historicky bylo město vždy místem soužití dvou národů. Původní čeští obyvatelé se postupně stávali menšinou přílivem německy mluvícího obyvatelstva až v 18. století se město proměnilo v čistě německé. V 19. století opět došlo k přílivu Českých dělníků do rozvíjejících se průmyslových továren. Stále to byla ale menšina, kterou postupně podporovalo vznik společenských spolků, menšinové školy, sokol. První světovou válkou došlo k značnému urychlení vývoje. Válka přinesla na 300 obětí a úplného odcizení národů, které dříve žili v souladu. Počešťování během období první republiky bylo utnuto ději druhé světové války, která přinesla několikeré obměnění obyvatelstva města. V roce 1930 žilo ve Vrchlabí okolo 8500 převážně německy mluvících obyvatel, jejichž většina se stala po válce obětí transportů či dobrovolného odstěhování. V roce 1950 ve Vrchlabí žilo na 7700 obyvatel, což je poměrně vysoké číslo, jelikož se vyměnilo na 95% obyvatelstva.

V roce 1950 došlo také k připojení Hořejšího Vrchlabí a Harty k Vrchlabí. Již dříve byli funkčně závislé na centru města, jen se staly oficiálně předměstími Vrchlabí. Za socialismu došlo k reorganizaci místních podniků. Z toho nejdůležitějším byl podnik automobilový, který se mění v závod ŠKODA auto a dodnes je největším výrobním podnikem ve Vrchlabí. V roce 2021 měl na 1100 zaměstnanců. Dále pokračovala textilní výroba a elektrotechnický průmysl, a je tedy důležité, že město zůstává průmyslově zaměřené. Dalším rysem oblasti je také chatařství s narůstajícím turismem v Krkonoších a podhůří, které vrcholí po revoluci. Špindlerův Mlýn a posléze i Vrchlabí se stávají centry zimních sportů i letního horského turismu. To mění samotný život města, které musí čelit sezonním změnám jak v jeho vlastním fungování, tak výkyvům návštěvnosti turistů.

Původně renesanční zámek byl postaven na místě dříve stávající gotické tvrze. V průběhu historie města byl mnohokrát přestavován, ale zachovaly se původní kamna z roku 1545. Nejzásadnější změny zámku nastaly po požáru v 17. století, kdy byli postaveny čtyři nárožní věže a zámek tím získal dnešní vzhled. Úpravy portiku s balkónem navrhoval na konci 19. století Josef Schulz. Dnes je zámek sídlem radnice města a v jeho kapli se pořádají svatební obřady.

Náměstí Míru se významně proměnilo vizuálně i urbanisticky stavbou nového kostela sv. Vavřince. Později byl přesunut morový sloup blíže ke kostelu, aby ustoupil komunikaci. Severní část náměstí se uzavřela novou novorenesanční školou a na východní straně dodnes stojí 4 domky lidové architektury, ve kterých sídlí Krkonošské muzeum.

Jižní cíp centra byl zastavován honosnými vilami na přelomu 19. a 20. století a na konci Slovanské ulice byla postavena škola (dnešní gymnázium), jejíž věž s hodinami se stává dominantou v nově vznikající obytné čtvrti.

Fotografie ze 70. let minulého století zobrazuje pohled na sever směrem na Náměstí TGM a Náměstí Míru s kostelem. Po levé straně ještě stojí Baťův funkcionalistický obchod z roku 1931.

BRÁNA DO KRKONOŠ

Krkonoše, nejvyšší pohoří Česka, se rozpínají v délce téměř 40 km na hranici s Polskem. Ta je tvořena vnějším hřeben pohoří – Stříbrný hřbet, který je tvořen vrcholy Violík, Vysoké kolo a nejvyšší hora Česka – Sněžka. Vnitřní a nižší hřeben je dělen horním tokem Labe na západní a východní část. Charakteristický vzhled Krkonoš vznikl v období mladších starohor přeměnou krystalických břidlic, které převážně utváří celý masiv pohoří. Vzácně se zde nachází křemence a krystalické vápence. Typické zaoblení hor je výsledkem pozdějšího horkého klimatu. V třetihorách došlo k poslednímu zdvihů horského celku tzn. Saxonském vrásněním, kterým vznikly Alpské a Karpatské pohoří. Charakteristická údolí Krkonoš ve tvaru U vznikla modelací ledovců ve čtvrtohorách a dnes je nazýváme jámy – Kotelní jámy, Úpská jáma.

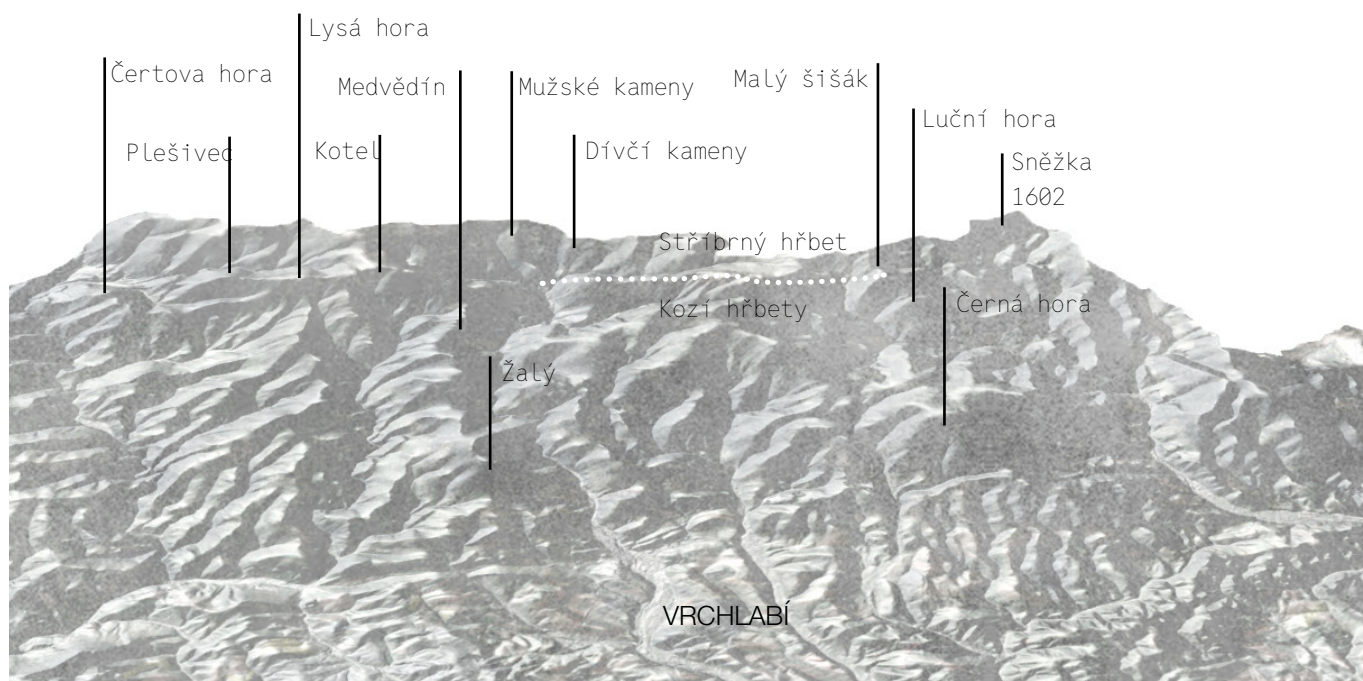
Krkonoše jsou svérázným územím, které mimo své území nedílně formuje společenství a kulturu. Vzhledem ke svému drsnému klimatu i počasí nebyly Krkonoše osídleny až přibližně do 13. století, kdy člověk nabyl dostatečných schopností ke zdolávání horské přírody a využívání jejich zdrojů. Vznikají první osady na úpatí hor, ze kterých se později stanou města (Rokytnice nad Jizerou, Jilemnice, Vrchlabí) i samoty a osady výše položené. V 16. století se osídlení dostalo na úroveň Benecka a Horní Rokytnice. Horské boudy se na objevují od 17. století, kdy bývali sídlem horalů a pastevců. Odlišovali se svým životním stylem, který byl samotářský a více nezávislý na městech. Důležitá byla harmonie s přírodou, pokora a porozumění fungování místního ekosystému. Později se hory staly novým turistickým cílem zámožných měšťanů. Boudy se staly útočištěm ve vyšších polohách a sloužily k přespání turistů

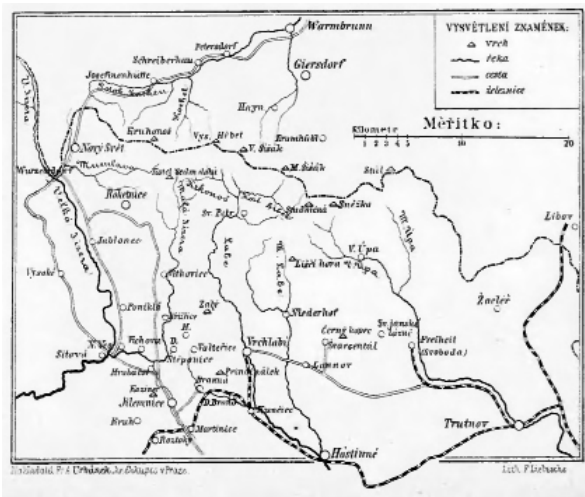
Původní Labská bouda než vyhořela a byla nahrazena novou v počátku 70. let. Je to dominanta hřebenu nedaleko samotného pramene Labe.

zprvu jen v letních obdobích a později začaly fungovat celoročně. Jedna z nejstarších je Luční bouda, jejíž založení se datuje do roku 1623, je zároveň nejvýše položená v nadmořské výšce 1410 metrů. Má strategickou polohu přímo pod Sněžkou a tudíž poskytuje krásný výhled do krajiny na okolní návrší a hřebeny.

Krkonoše jsou z 80 % své plochy (s výjimkou svrchního alpínského stupně) pokryty lesy, které čítají na 60 druhů dřevin. V minulých stoletích byly lesy pohoří zdevastované využíváním dřeva a hornictvím a v 18. století došlo k masivnímu zalesňování rukou rodu Harrachů, pro které bylo v mnoha případech zvoleno nevhodné druhové složení. Dodnes je složení lesa tvořeno převážně obsahuje Smrk ztepilý (79 %), Borovice kleč (6 %) a Buk lesní (5 %). Jen 10 % složení tvoří zbylé druhy, avšak v minulosti byly lesy

Přiložená mapa v Almanachu pro výcházku do hor Krkonošských.

**„Na horách, na horách milo echu dlíti,
pro toslast na svou vlast s Krkonoš z íti.“**

Grafika z konce 19. století představuje vizi Sněžky v roce 2000.

Krkonošské pohádky byly napsány dle předlohy významné vrchlabské osobnosti Marie Kubátové.

Krkonoš více různorodé a tvořeny větší částí opadavých druhů, než je tomu dnes. Hrabě Harrach je ale pamatován i dobrém světle, např. že do Krkonoš přinesl kulturu lyžování ze své cesty po Norsku. Původně lyže usnadňovaly lesníkům přístup do zavátých lesů, ale později to také podnítilo vznik turismu v zimních měsících a tradici zimních sportů, které se staly pro oblast Krkonoš typické.

Dodnes pamatujeme první závod na lyžích dlouhý 50 km v roce 1913, který je spojován se smutným koncem dvou kamarádů Hanče a Vrbaty. Startovalo se téměř za jarního počasí, a tak závodníci vyrazili lehce oblečení, když vtom na hřebenech je přepadla sněhová bouře a závod mnoho z nich vzdalo. Vrbata vypomohl promrzlému Hančovi vypůjčením kabátu a čepice, ale ani jeden nedokázal porazit nepřízeň počasí. Na jejich památku jim byla vystavěna mohyla na Vrbatově návrší. Jejich příběh se stal symbolem přátelství, hrdinství a obětavosti. Také ale připomíná nevyzpytatelnost horského počasí.

Článek v Almanachu pro mládež Kytice z roku 1878 popisuje výcházku do hor Krkonošských. Ta vedla i přes Vrchlabí, které je zmiňované jako už německé: „... dále do hor bydlí již Němci.“

Malebná krajina zakulacených kopců s hlubokými údolními a sem tam vykukujícími horskými boudami. Takhle bývají Krkonoše popisované, i přestože se v průběhu dějin jejich obraz mění a mnohé boudy se nezachovaly. Někteří umělci v 19. století ale měli ambicióznější představy o budoucnosti horské krajiny. V jejich vizích zobrazují hory jako prostor průmyslu a technického pokroku. Ukazují, že lidé kompletně zkrátí horské prostředí a podmaní si je k svému obrazu.

Přestože jsme skrz Sněžku nevybudovali tunel, nestojí na ní Eiffelova věž a nejezdí tam vlaky, by se dalo říct, že do určité míry zneužíváme horskou krajinu. Způsob, jakým zastavujeme podhorské a horské oblasti, které se tím mění v generická turistická centra, způsobuje ztrátu vlastní identity a soudržnost obyvatel. Kácíme svahy pro vznik nových sjezdovek, kulminace imisního zatížení způsobuje úhyn vzácných druhů flory a k tomu musíme přičíst mnohdy nepatřičné chování turistů. V praxi často vidíme přístup k našemu prostředí s Trautenberovou mentalitou:

„Mě nikdo poroučet nebude. Když on na mě s deštěm, já na něho s flintou!“

Možná právě Krkonošské pohádky by mohly být dobrým příkladem toho, jak se chovat ke svému okolí. Ať už k našemu společnému prostředí města a přírody, tak k sobě navzájem. K nápravě situace je potřeba především pokora, úcta a zájem o pochopení širších vztahů přírodní krajiny a města.

VRCHNÍ LABE

Řeka tvoří neoddělitelnou součást města. Bez Labe by nebylo Vrchlábí. Jak sám název města napovídá, Vrchlábí je položeno na horní části Labe, přesně se jedná o 1066.5 až 1075.3 říční kilometr. Nachází se necelých 20 km od samotného pramene Labe posazeného na Labské louce v nadmořské výšce 1 390 m. Do města vstupuje jako horský potok nepříliš silný, ale za to divoký. Vrchlábí je místem jeho zklidnění a vyplývá z něj do nížiny již jako silná řeka.

První osídlování podkrkonoší je datováno do 12. až 13. století a řeka Labe byla jedním z životadárných zdrojů, které byly podmínkou k osídlování. Vesnice, kterou dřív bývalo Vrchlábí, byla založena po jeho pravém břehu v dostatečné vzdálenosti od řeky samotné. Plochy říční nivy a povodňové oblasti se při přiblížení nížině zvětšovaly a řeka představovala pro tehdejší společnost nebezpečí. To je jeden z paradoxů řeky, je nenahraditelným zdrojem a zároveň se může stát nevyzpytatelnou hrozbou.

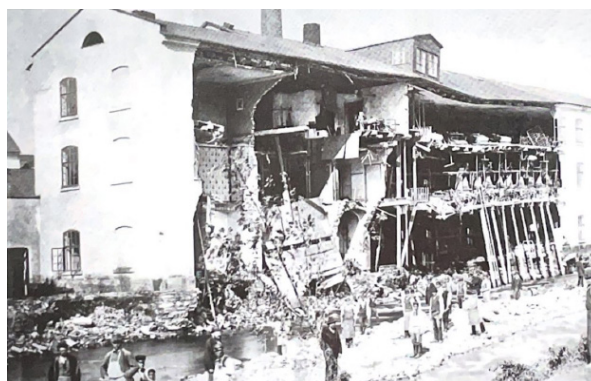
Od 16. století byla řeka využívána k dopravě dřeva do místních železáren. Ty měly ohromnou spotřebu dřevěného uhlí, a Labe byl nenahraditelným prostředkem pro plavení dřeva z horských poloh, kde se kácely stromy, až do Vrchlábí. Již v této době se na řece stavěly kamenné přehrady (klausy), pro ovládnutí množství tekoucí vody, aby se zajistil dostatečný proud pro plavení dřeva. Na konci 19. století byla vybudována silnice mezi Vrchlábím a Špindlem, to způsobilo stagnaci plavby a dřevo se začalo dopravovat po silnici.

Do samotné trasy řeky se v oblasti Vrchlábí nikdy nezasaňovalo, město bylo od řeky spíše distancováno. Ale při rozmachu průmyslu ve městě se vytvořila síť kanálů a struh, které obsluhovaly hamry a místní podniky. Jedna z nejdůležitějších tekla skrz hlavní Náměstí míru dolů po celé ulici Krkonošské, za kterou se vtékala zpět do Labe. Dalším je potok, který vede skrz klášterní zahradu až do zámecké zahrady, kde se vlévá do rybníčku. Odtud vede zatrubněný do Labe.

Samotné břehy Labe zůstávaly pro svou nepředvídatelnost neobydlené. Až na konci 17. století Rudolf Jan z Morzinu ponechal pozemky podél Labe zdarma těm, kteří si na nich chtěli postavit obydlí. Toho využila především chudší část obyvatelstva, která dala vzniknout nové, hustější urbánní struktuře přímo v povodňové oblasti řeky. Tyto chatrče bývaly přízemní domy bez chlévů a stodol nejohroženějšími objekty v době jara a povodní. Přestože se břehy řeky ještě nezpevňovaly, místní se snažili si chránit své pozem-

Pramen může být symbolem začátku, nového života, naděje i nejistoty.

ky stavbou valů mezi vlastními domy a řekou. Dokladem je dodnes zachovalý Dům se sedmi štíty, který je posazen v jakémsi dolíku a od řeky ho dělí malý terénní val.

Tehdejší rozdávání pozemků podél řeky mělo dlouhodobé důsledky na urbánní strukturu Vrchlabí, které trvají dodnes. Většina pozemků po okrajích Labe jsou v prostoru města v soukromém vlastnictví a jsou zastavěna řídkou soliterní zástavbou rodinných domů. Jen některé prostory podél řeky byly zastavěny výrobními areály, ty se dnes ve většině případů projevují jako brownfieldy nebo neutěšená místa postrádající důsledné definování hmoty a veřejného prostoru.

Jedna z nejvýznamnějších průmyslových oblastí pro urbánní situaci centra byla Goldschmidtovy tkalcovny, tyčící se na samém břehu Labe v blízkosti radničního náměstí. Druhé straně řeky dominovalo Waltrovo bělidlo. Citlivá poloha podniků vůči řece je vystavila velkému nebezpečí povodní. Konec 19. století je v kontextu řeky převážně spojován s ničivými povodněmi. Jedna přišla v roce 1882 a druhá, ještě ničivější v roce 1897, po které už město nemělo prostředky znovu opravovat poničená stavení a a od roku 1937 byla tkalcovna postupně bourána a později i bělidlo a celé území je jakousi periferií v centru města dodnes.

Hlavním tématem se stala problematika zpevnování břehů pro předcházení budoucích negativních účinků Labe v sezonách povodní a jarním období. V době, kdy Vídeň také čelila velkým povodním, byl vydán říšský zákon „o stavbě vodních cest a provedení oprav řek“. V jeho návaznosti byl v roce 1903 vydán zemský zákon, který řešil přístup k regulaci toků v Království českém, který se již Labe přímo týkal. Následující úpravy byly vedeny v rámci Generálního programu od roku 1904, který působil až do 30. let. To se týkalo také zpevnění břehů Labe v městském prostoru Vrchlabí. Pro vybudování nábřežních zdí bylo použito labských balvanů.

DÉLKA TOKU
1094 km
z toho 370 km v ČR

PLOCHA POVODÍ
148 268 km²

PRAMEN
Krkonoše
1386 m n. m.

ÚSTÍ
Severní moře
0 m. n. m.

PRŮTOK V ÚSTÍ
870 m³/s

MĚSTO PODROBNĚJI

na sever do hor
Špindlerův Mlýn

Brány města zprostředkovávají obrazy prvních vjemů, které si po příjezdu do města uchováváme v paměti. Jak nás město vítá? kde je hranice přírodní krajiny a kde už jsme ve městě?

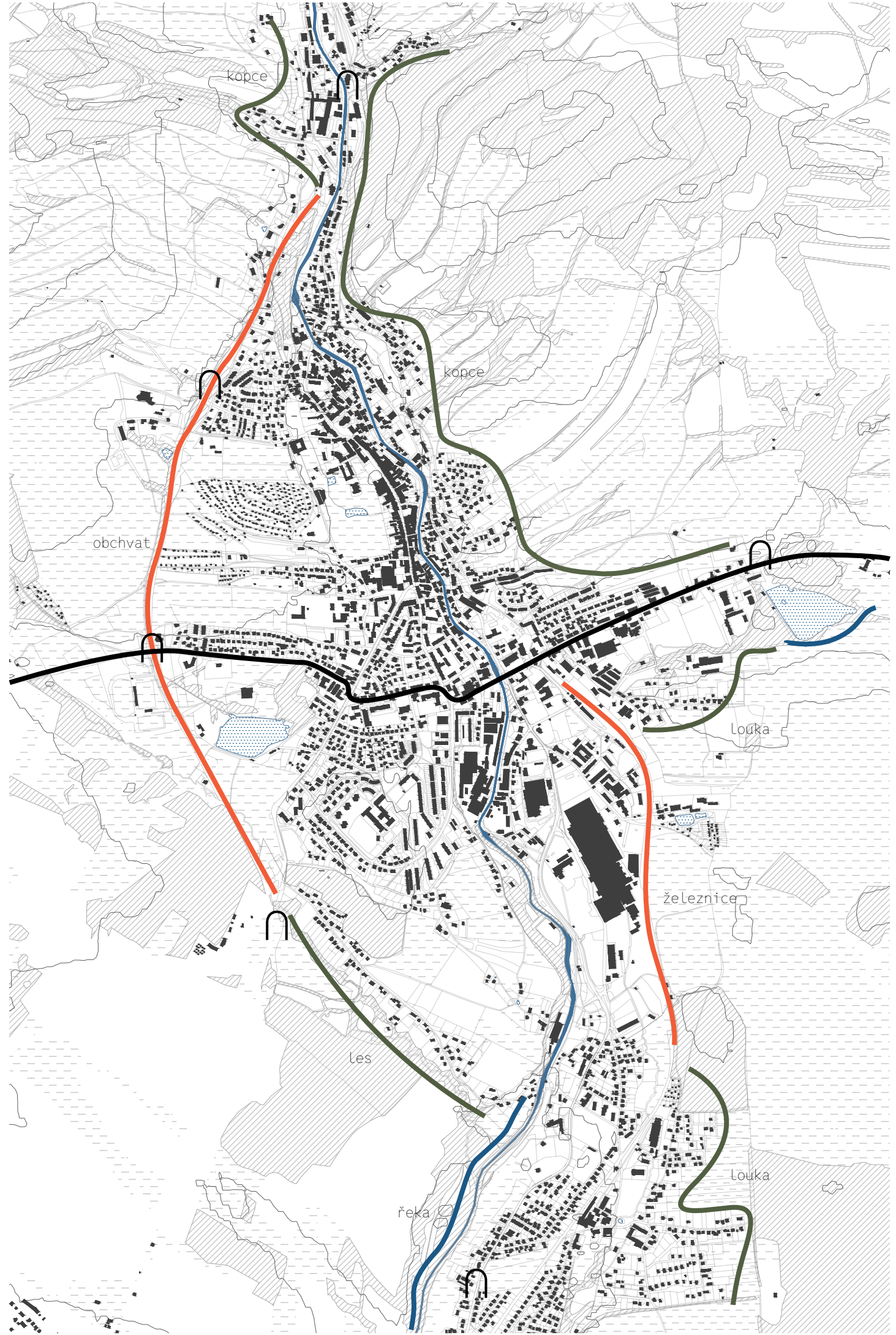
na západ
Jilemnice

na východ
Trutnov

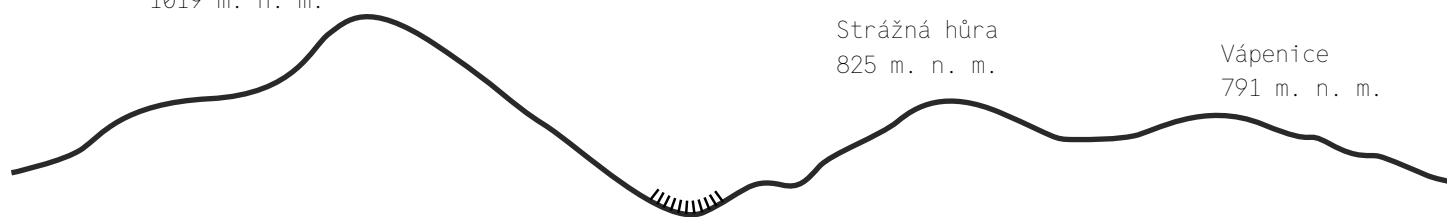
na jih do nížiny
Hostinné

Přední Žalý
1019 m. n. m.

Strážná hůra
825 m. n. m.

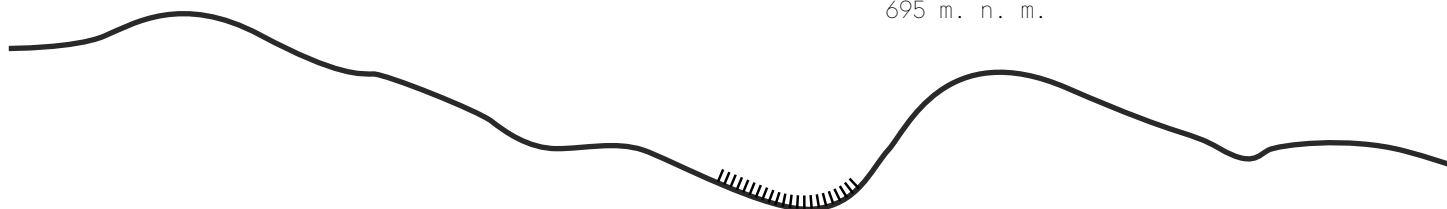
Vápenice
791 m. n. m.

Zjednodušené řezy územím přibližují reliéf krajiny. V prostoru města Vrchlabí lze pozorovat náhlé zmírnění svahů a tím se rozevívá říční údolí.

Kněžický vrch
709 m. n. m.

Jankův kopec
695 m. n. m.

Kozinec
571 m. n. m.

Liščí kopec
498 m. n. m.

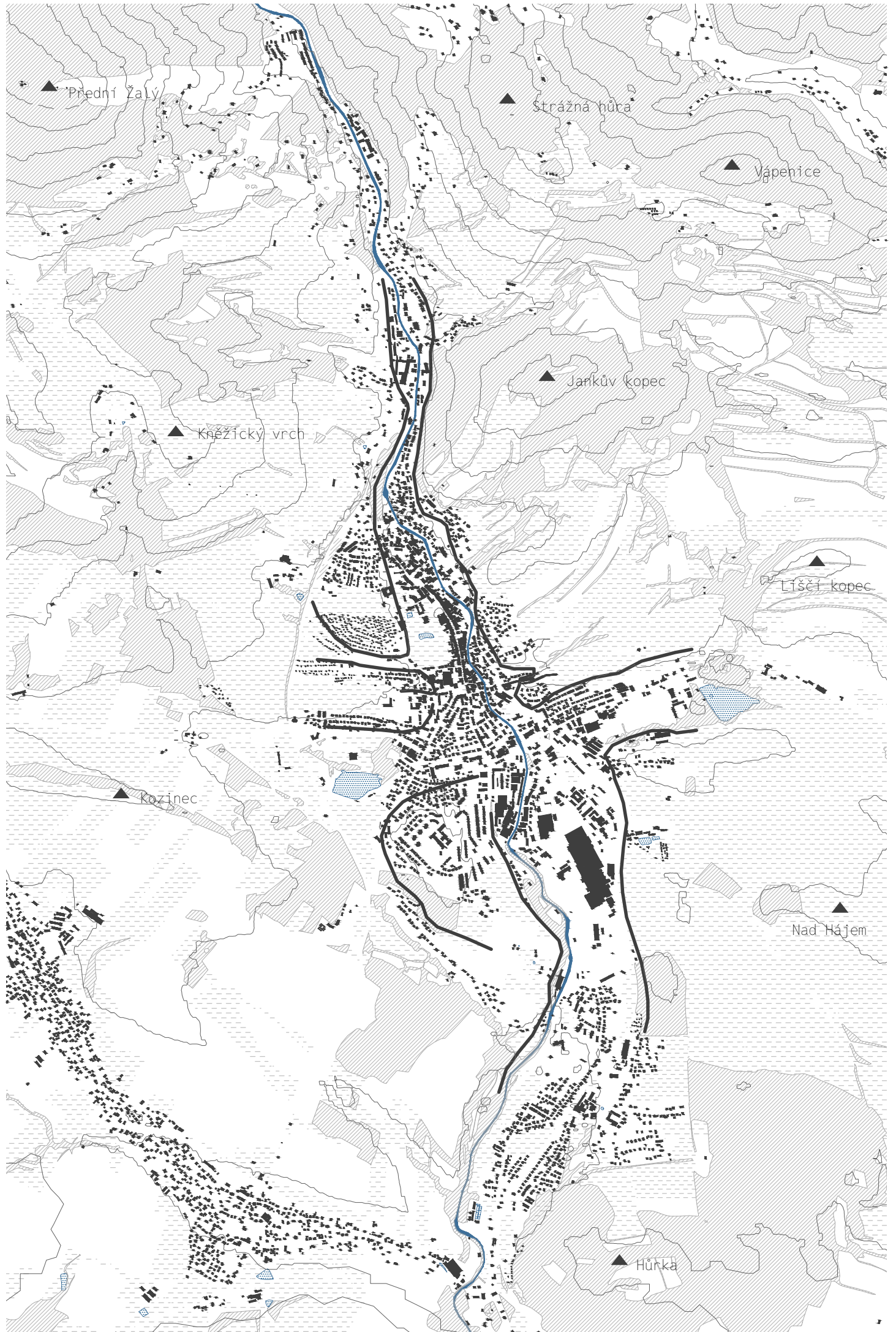
Zimův vrch
491 m. n. m.

Nad Hájem
502 m. n. m.

Hůrka
494 m. n. m.

OCHRANA PŘÍRODY

1 LABE
biokoridor nadregionálního významu

2 OP NP KRKONOŠE
Ptačí oblast Krkonoš

3 VÝZNAMNÉ KRAJINNÉ PRVKY
zachování historického dělení plužiny a remízků

4 ZÁMECKÝ PARK – ARBORETUM
biocentrum místního významu

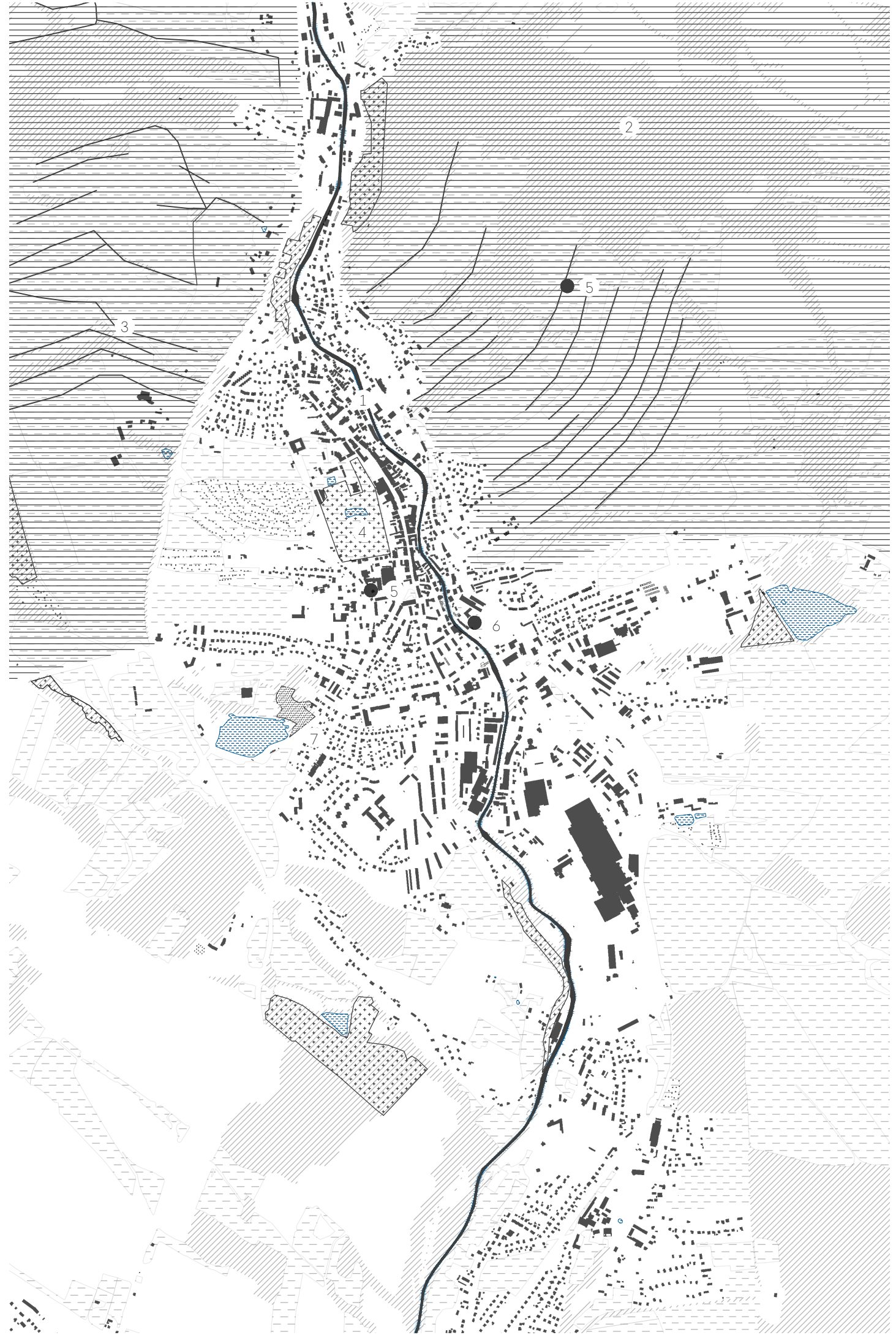

PAMÁTNÉ STROMY
5 Dub letní
6 Javor mléč

7 KAČÁK
ÚSES

1 Centrum města

2 Sídliště Sever

3 Třídolí

4 Zahrádkářská kolonie

5 Valteřická + Letná

6 Vilová čtvrť

7 Kačák

8 Sídliště Liščák

9 Berlín

10 Hořejší Vrchlabí

11 Horská

12 Pod parkem + Kalvárie

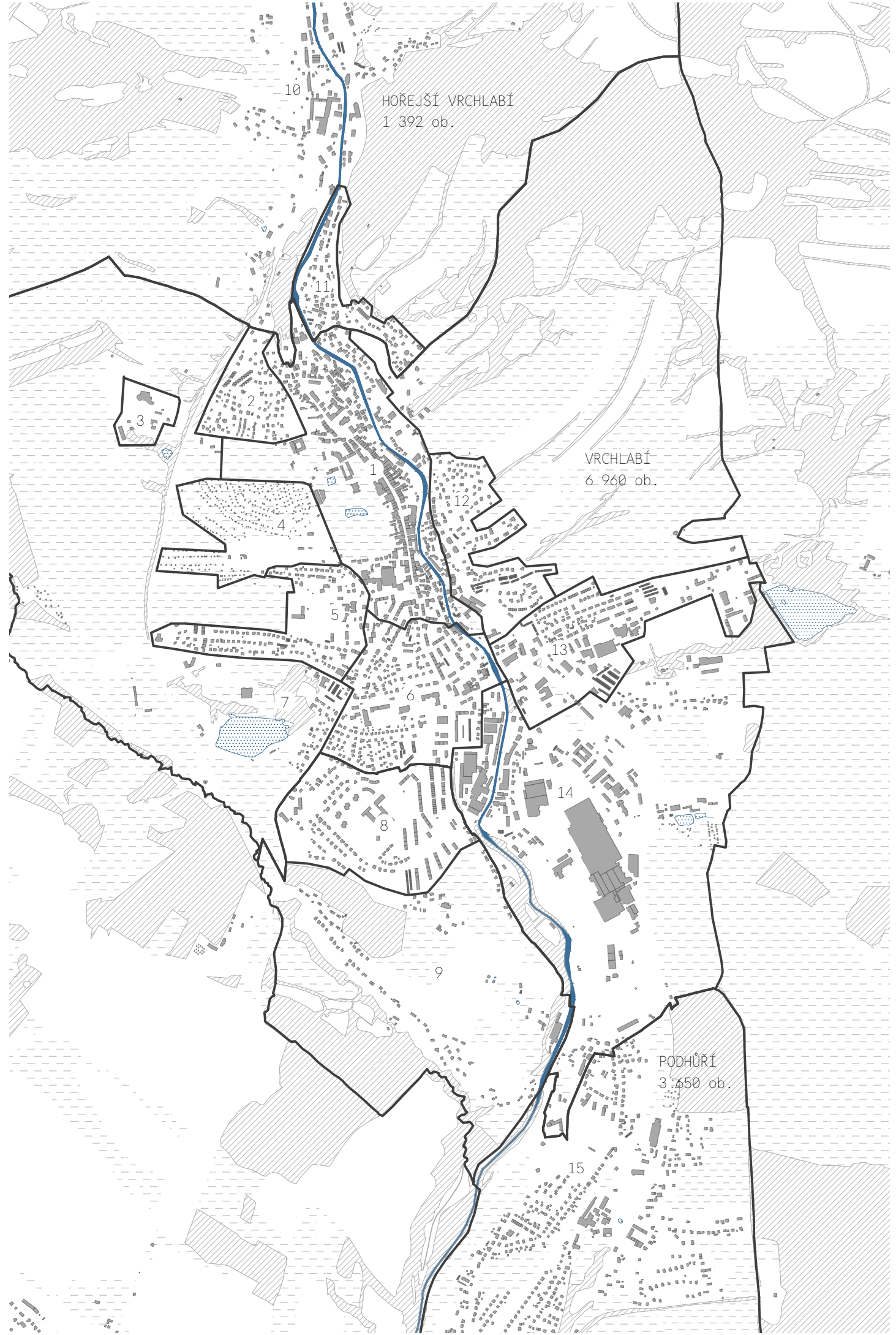
13 Lánovská

14 Průmyslová čtvrť

15 Harta

STRUKTURA MĚSTA

Vrchlabí je pohorské město, táhlé podél řeky Labe.

Jeho severní část (Hořejší Vrchlabí) je charakteristická strmými, zalesněnými kopci, které se svažují k řece, podél které se koncentruje zástavba. Ta je především tvořena soliterními rodinnými domy, bytovými domy a několika výrobními areály.

Jižněji se nachází centrum města, historické srdce Vrchlabí, rozložené převážně na pravém břehu řeky Labe. Jeho levý břeh je stísněn skalnatým a příkrým terénem. Je to místo, kde se strmé svahy mění v pozvolné kopce a sevřené údolí řeky přechází v údolní nížinu. Hlavní ulice Krkonošská, tvořící pomyslnou páteř města, se nachází přibližně rovnoběžně s řekou po jejím pravém břehu. V prostoru hlavní ulice se město tváří poměrně kompaktně, ale druhé strany bloků jsou charakteristické polorozpadlou urbánní strukturou, prolukami a prázdnými místy. K řece se natáčí touto polorozbitou stranou.

Centrum je obklopeno obytnými čtvrtěmi, zahrádkářskou kolonií, v některých místech navazuje přímo do volné přírodní krajiny a na jih hraničí s velkou průmyslovou čtvrtí. Ta je od centra dělená silnicí I. Třídy, která protíná město od východu k západu tedy kolmo na osu Labe. Velká průmyslová čtvrť, tvořena několika výrobními závody s hlavním Škoda auto, od Vrchlabí významně odděluje jeho předměstí Hartu.

Důležitým komunikačním koridorem se stal obchvat města na jeho západní straně, který násilně odděluje město od přírodní krajiny a poskytuje rychlý průjezd směrem do hor. Východ města je charakteristicky skalnatý a více sevřený, proto levý břeh Labe byl historicky méně obydlený než pravý. Dnes se výstavba postupně rozšiřuje na jejich návrší.

ROZLOHA
27,65 km²

ZEMĚDĚLSKÁ PŮDA
12,38 km²

NEZEMĚDĚLSKÁ PŮDA
15,25 km²

orná půda	6,4 %
zahrada	6 %
sady	1 %
trvalý travní porost	32 %
lesní pozemky	34,7 %
vodní plocha	1,6 %
zastavěná plocha	3,8 %
ostatní	14,5 %

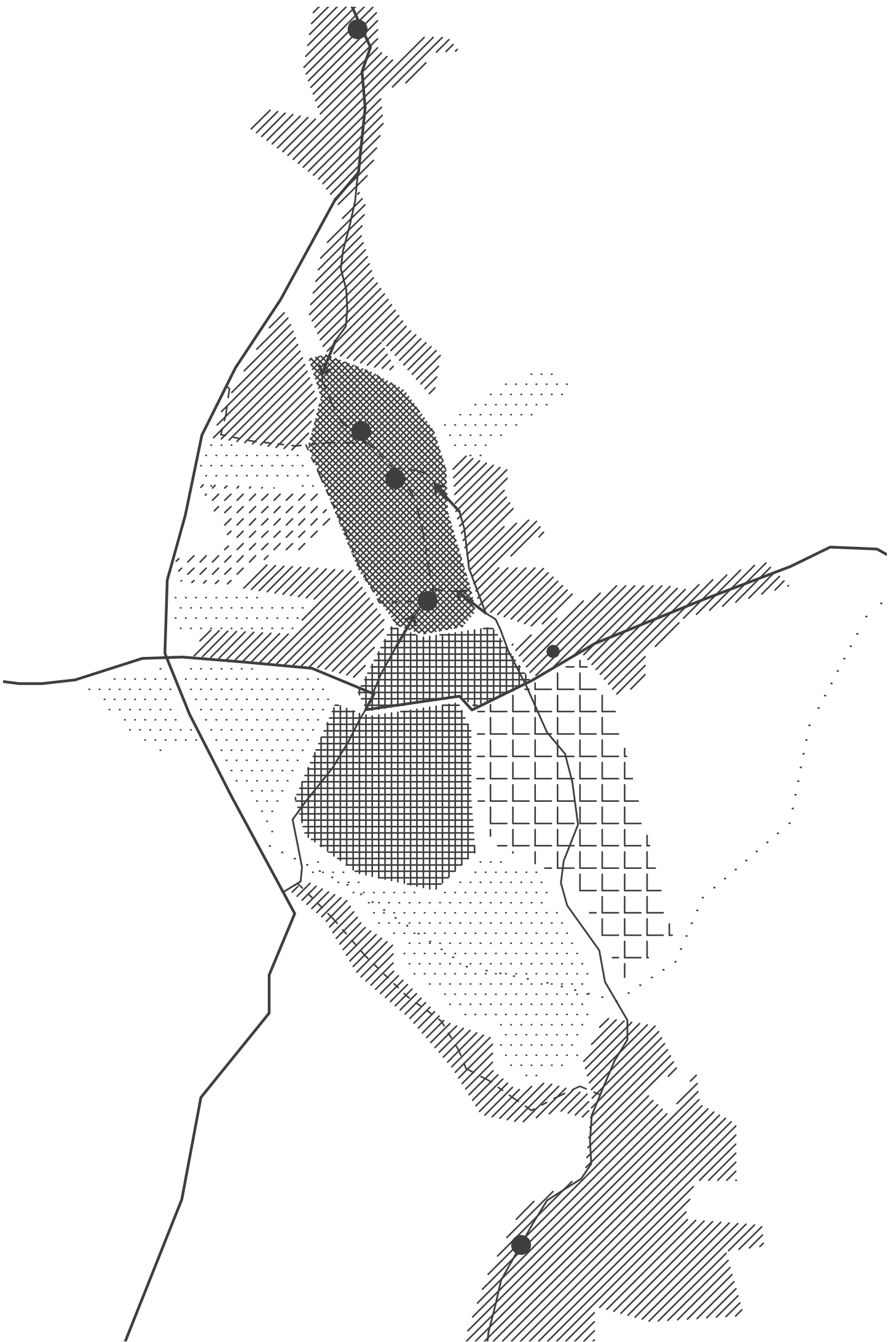
BYTY CELKEM	DOMY CELKEM
6 363	2 185

OBYDLENÉ BYTY	RODINNÉ DOMY
5 381 (85 %)	1 746 (80 %)

BYTOVÉ DOMY
363 (16,6 %)

OSTATNÍ
76 (3,4 %)

centrum – kompaktní zástavba	
bytová zástavba – městská	
bytová zástavba – venkovská	
zahrádkářská kolonie	
přírodní krajina vázaná na město	
průmyslová čtvrť	

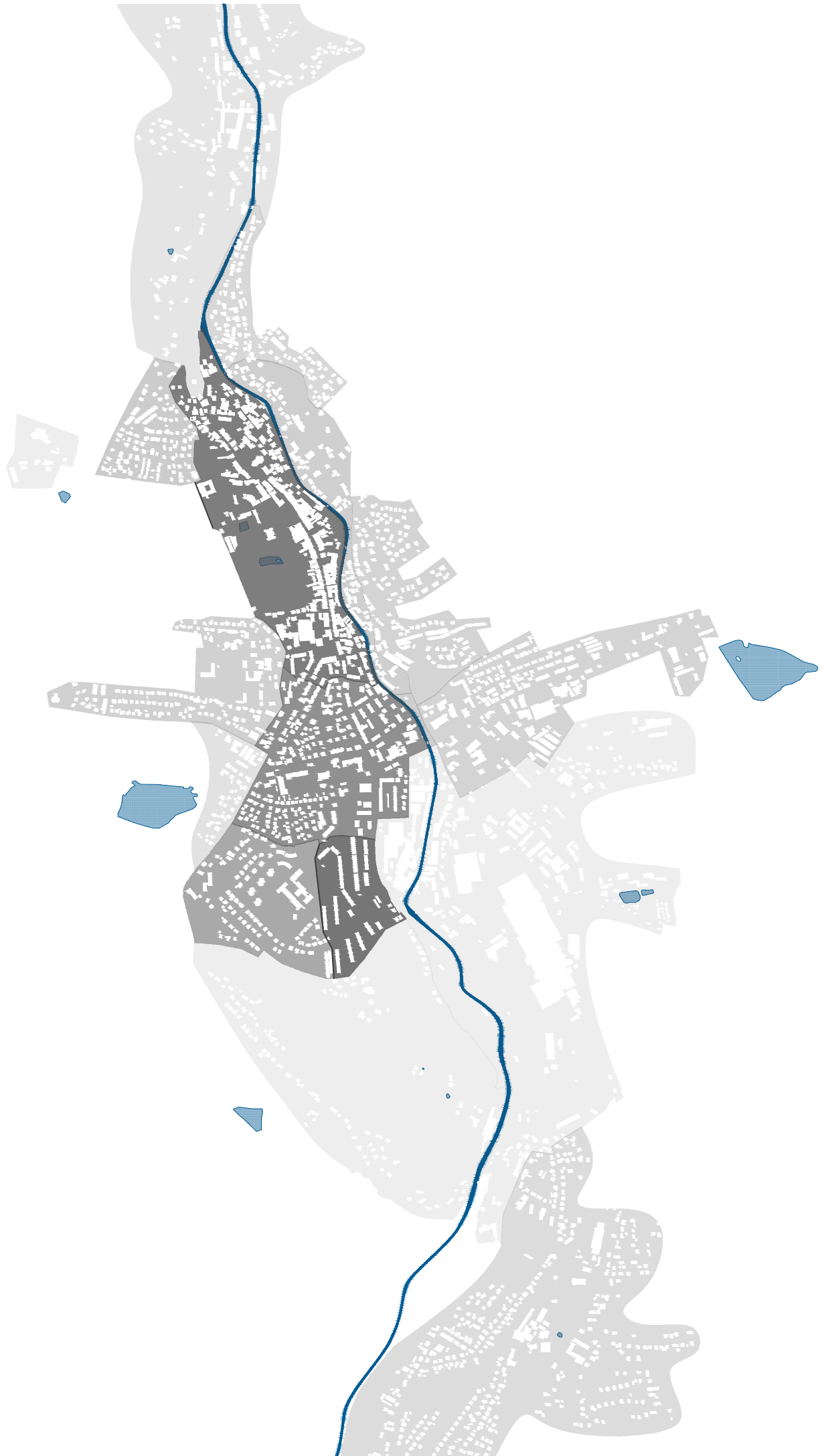

HUSTOTA OBYVATEL

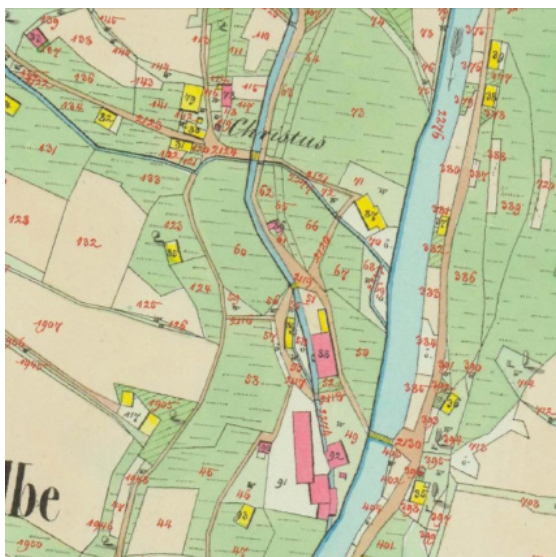
Hustota zalidnění jednotlivých částí města vyplývá z druhu zástavby a vypovídá o jejich živosti a četnosti dějů. Je to základní ukazatel rozmístění obyvatelstva a tím i jakousi funkční vitalitu oblasti. Ve městě převažuje zástavba rodinnými domy, proto ve většině oblastí převažuje hustota okolo 25 ob/h.

Ve Vrchlabí nám hustota zalidnění dokazuje, že pravý břeh Labe je živějším, hlavním jádrem města s hustotou přibližně 90 ob/ha. Největší hustota 110 ob/ha je na panelovém sídlišti na jih od centra. Nejnižší hustota 7 ob/ha je v oblasti průmyslu, který je v místech protnut ulicemi se zástavbou rodinných domů.

OHNISKA ROZVOJE

Hořejší Vrchlabí

Vrchlabí

Podhůří - Harta

URBÁNNÍ VÝVOJ

Vrchlabí je táhlé město, dokonce popisováno jako jedna dlouhá ulice. Zprvu se jednalo o gotickou tvrz s hospodářským dvorem a přilehnu vesnicí. Ta byla koncentrována v prostoru dnešního Náměstí Míru, tehdy kostelního náměstí s původním pravděpodobně dřevěným kostelem obklopeného hřbitovem.

Získání městských práv v 16. století podnítilo ekonomický i stavební rozvoj Vrchlabí. Za panování Kryštofa z Gendorfu město získalo novou tvář. Hlavním dokladem doby je renesanční zámek, zbytek města ale neměl podobu upraveného renesančního města jako například blízké Hostinné. Gendorf si na estetickou stránku moc nepotrpěl, a své hutě a dílny nechal vystavět přímo v okolí kostela a podél řeky. Nechal také vybudovat síť kanálů napojených na vodu z Labe, které obsluhovaly místní hamry. Tento přístup společně s místními geomorfologickými podmínkami a řekou, která tvořila lineární bariéru v prostoru způsobilo určitý urbánní chaos.

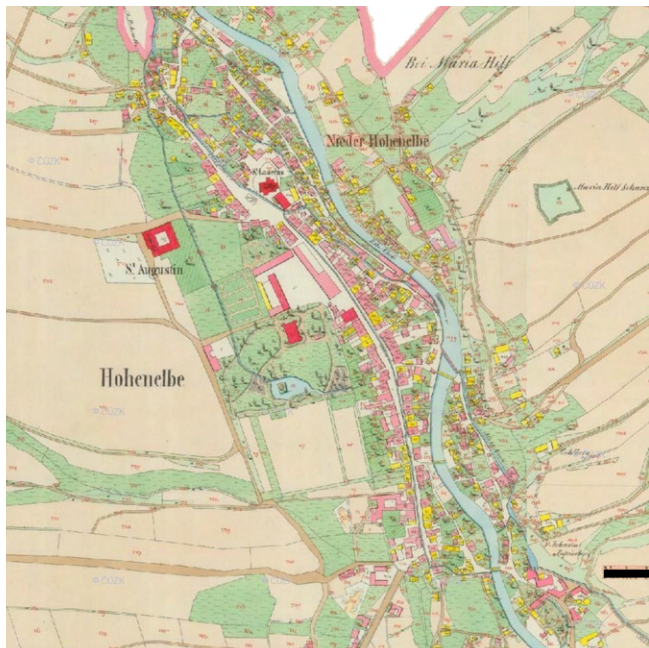
Ten se posílil i pozdějšími proměnami města, kdy byla původní zástavba o charakteru lidové architektury podhůří nahrazována městskými domy a průmyslovými stavbami. Přesto až do 19. století většina domů ve města byla alespoň zčásti roubená. V prostoru náměstí se jednalo o domy, které v přízemí s dílnou nebo obchodem směřovaly do náměstí a ke dvorku byla černá kuchyně s obytnou místností. V podkroví ke štítu byla většinou komora, nebo skladiště sena.

V 18. století bylo město obohaceno o kameny města, které tvoří jeho obraz dodnes. Jedná se především o stavbu Kláštera pod rukou stavebníka Adama Auera a novou radnici postavenou o pár stovek metrů pod kostelní náměstí. Prostor před radnicí se stal novým významným veřejným prostorem také protože se nacházel blíže zámeckému areálu, kde vznikla nová zahrada, a stává se tak radničním náměstím. Dále se započalo zdobení veřejných prostranství sochami. Vzniklo též sousoší na tehdy Olivetské hoře, které bylo vizuální dominantou tyčící se nad městem. Sousoší v dnes nazývaném prostoru Kalvárie se nedochovalo.

Obraz města naprosto proměnila průmyslová výstavba a rozšíření výrobních podniků železáren, papíren, přádelen a později elektrotechnických podniků. Dochází k mísení lidové architektury, která je utiskována výrobními halami a továrnami.

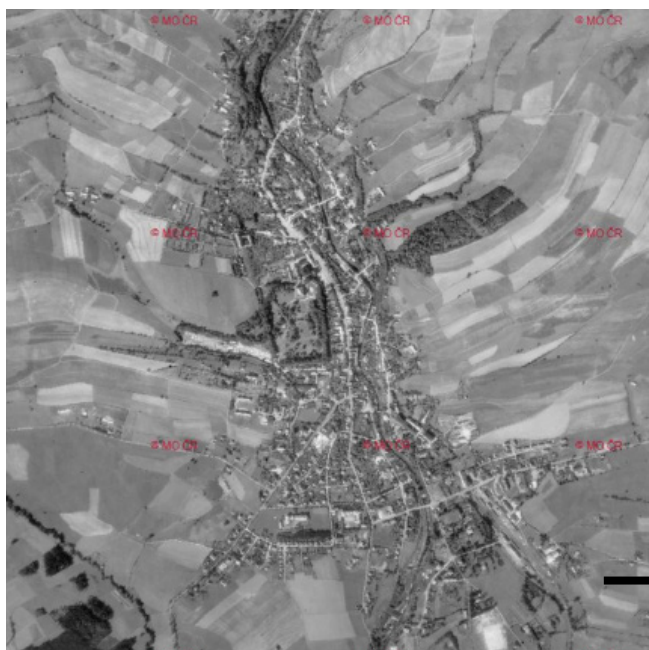
Kostelní náměstí se ke konci 19. století dočkalo velkých změn, po zbourání ohradní zdi byl zrušen hřbitov a později zdemolován barokní kostel, který byl nahrazen za nový novogotický. Stavěly se ale také reprezentativní budovy, jejímž příkladem je škola v severní části kostelního náměstí, která svým měřítkem až konkuruje samotnému kostelu.

stabilní katastr 1842

Letecký snímek 1953

---

mapa 2002

Dále byla postavena tkalcovská škola, okresní nemocnice a neorenesanční hotel Labuť v prostoru radničního náměstí. Pivovar v prostoru radničního náměstí byl zbourán a bylo tím vyhrazeno více prostoru pro samotné náměstí.

Začátek 20. století je spojován s nárustem obyvatel města a tím i jeho rozšiřování. Staví se nové obytné čtvrtě ve formě vilových domů jižně i severně od centra města. Dominantou jižní vilové čtvrti se stává nové gymnázium, které se jeví poměrně monumentálně. Jeho věž s hodinami je dominantou v ose Slovanské ulice. Ve městě se uchytila secese, která ovlivnila jak mnohé novostavby městských domů na Krkonošské ulici, v prostoru Kozího plácku, tak šlo i o úpravy fasád již existujících objektů: např. Škola na Náměstí Míru a výrobní kartonu za řekou.

V druhé polovině 20. století se vilová zástavba začala ustupovat větším bytovým domům jižně od centra i v Hořejším Vrchlabí. Na přelomu 80. a 90. let bylo postaveno panelové sídliště na Liščíh kopci, jehož oblast je dodnes doplňováno novými bytovými i rodinnými byty. Středu celého sídliště dominuje základní škola.

Silnice I. Třídy, která protíná město z východu na západ, pomyslně odděluje centrum od Liščího kopce a průmyslové čtvrti. Váže se na ni mnoho supermarketů a dalších budov občanského vybavení.

Život města pozměnila výstavba obchvatu na západní straně města, který ulevil automobilové dopravě v centru při průjezdu do hor. Také se jím město pomyslně ohraničilo.

Jih města byl změněn výrobními areály, kterým dominuje areál Škoda auto nacházející se mezi Vrchlabím a Podhůřím – Hartou. To je obytná čtvrť s rodinnými i bytovými domy s vlastním lokálním centrem, ale stále závislé na samotném Vrchlabí. Odtržení od města průmyslovou čtvrtí dělá z Harty izolovanou část závislou na veřejné i individuální dopravě do centra města.

Hořejší Vrchlabí, též funkčně závislé na centru je dnes spíše rezidenční oblastí s větší koncentrací penzionů v blízkosti sjezdovek v Herlíkovicích.

Dnešní tendence je neustálé rozšiřování města čtvrtěmi s rodinnými domy, přesto mnoho proluk a volných parcel v centru města jsou ponechány ladem a ničí tak dojem uceleného centra. Město investuje do budování nové občanské vybavenosti. V minulých letech byl postaven nový fotbalový stadion a krytý bazén v blízkosti Kačáku, novostavba centra KRNAPU, přístavba kláštera sloužící jako vstup a zázemí muzea.

do 1850

1850 – 1920

1920 – 1950

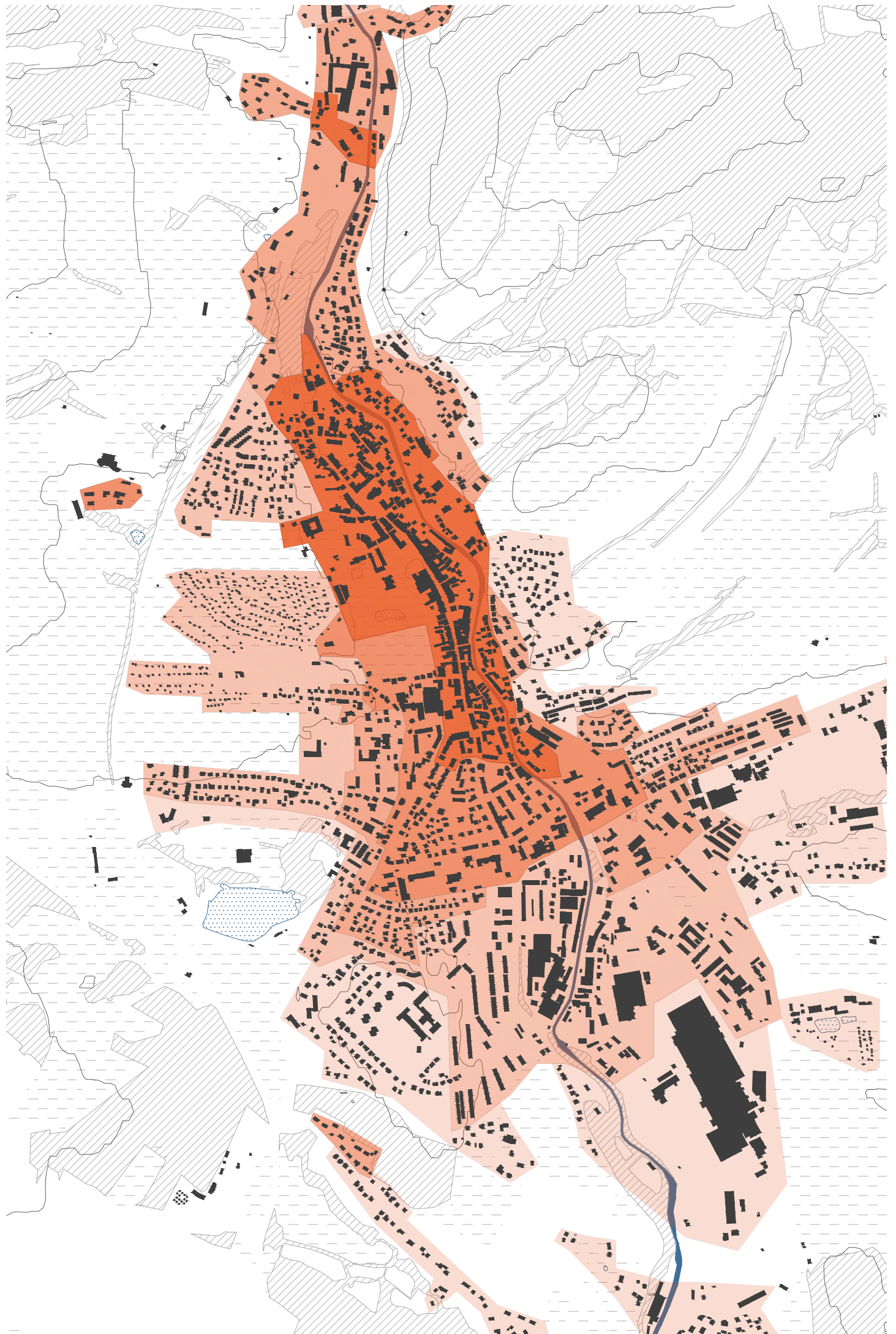

1950 – 1980

1980 – 2010

PAMÁTKOVÁ ZÓNA

Městská památková zóna byla prohlášena v roce 1990. Její území se rozprostírá přibližně na území tehdejšího intravilánu stabilního katastru. Dále se rozšiřuje na východní stranu o svahy s městským parkem, na jehož vrcholku dříve stál hraběcí pavilon z průmyslové výstavy v roce 1896. Ten v roce 1938 vyhořel. Na západní stranu je plošně chráněný celý hřbitov a celý zámecký park.

Část MPZ s určujícím charakterem zóny se nachází na pravém břehu Labe, které tvoří její hranici.

Hlavní urbánní osou MPZ je určena hlavní ulice Krkonošská.

Zastupitelstvo schválilo v roce 2018 dokument určující regulativy pro označování provozoven, umístování zboží a reklamních, informačních a podobných zařízení na nemovitostech, které se nacházejí v hlavní části městské památkové zóny.

Vyhláška o prohlášení památkových zón ve vybraných městech a obcích Východočeského kraje ze dne 17. října 1990 (součástí i MPZ Vrchlabí) určuje předmět ochrany a podmínky stavební činnosti:

Účelem prohlášení památkových zón je zajistit zachování kulturně historických a urbanisticko-architektonických hodnot vybraných historických jader při rozvoji těchto měst a obcí, aby jako organická součást životního prostředí sloužila kulturním, výchovným, společenským a hospodářským potřebám společnosti.

Předmětem ochrany a péče v památkových zónách jsou:

- historický půdorys a jemu odpovídající prostorová a hmotová skladba, městské interiéry včetně povrchu komunikací a historické podzemní prostory,
- panorama památkové zóny a hlavní dominanty v blízkých i dálkových pohledech,
- nemovité kulturní památky uvedené v ústředním seznamu kulturních památek ČR,
- objekty dotvářející charakter památkové zóny – tzv. objekty památkového zájmu, vyznačené v plánu památkové zóny,
- ostatní objekty v památkové zóně,
- veřejná a vyhrazená zeleň,
- části území památkové zóny A, B, C odstupňované podle památkového významu a vyznačené barevným rozlišením v plánu památkové zóny.

Pro ochranu a regeneraci památkových zón se stanoví tyto podmínky:

- při pořizování územně plánovací dokumentace musí být vymezena vhodná základní funkce památkové zóny v prostorovém a funkčním uspořádání města a obce. V

památkové zóně je nutno respektovat a zhodnocovat urbanistickou skladbu podle jednotlivých území, vyznačených v plánu zóny,

- využití jednotlivých částí památkové zóny, prostorů, souborů a objektů i ploch v památkové zóně musí být v souladu s jejich kulturní hodnotou, kapacitními i technickými možnostmi,
- veškeré úpravy prostorů, ploch, zeleně, kulturních památek a jejich souborů musí směřovat k jejich funkčnímu, technickému, estetickému, kulturnímu a společenskému zhodnocení s ohledem na charakter jednotlivých částí památkové zóny,
- při nové výstavbě musí být brán zřetel na charakter a měřítko zástavby a prostorové uspořádání památkové zóny. Míra nezbytné dostavby a přestavby musí být přiměřená památkovému významu jednotlivých částí památkové zóny,
- pro plnohodnotné využití území památkových zón je nezbytné stanovit a postupně realizovat koncepce účelových opatření pro krytí potřeb obyvatel a návštěvníků

intravilán dle stabilního katastru

území PZ určující hlavní charakter

hranice městské památkové zóny

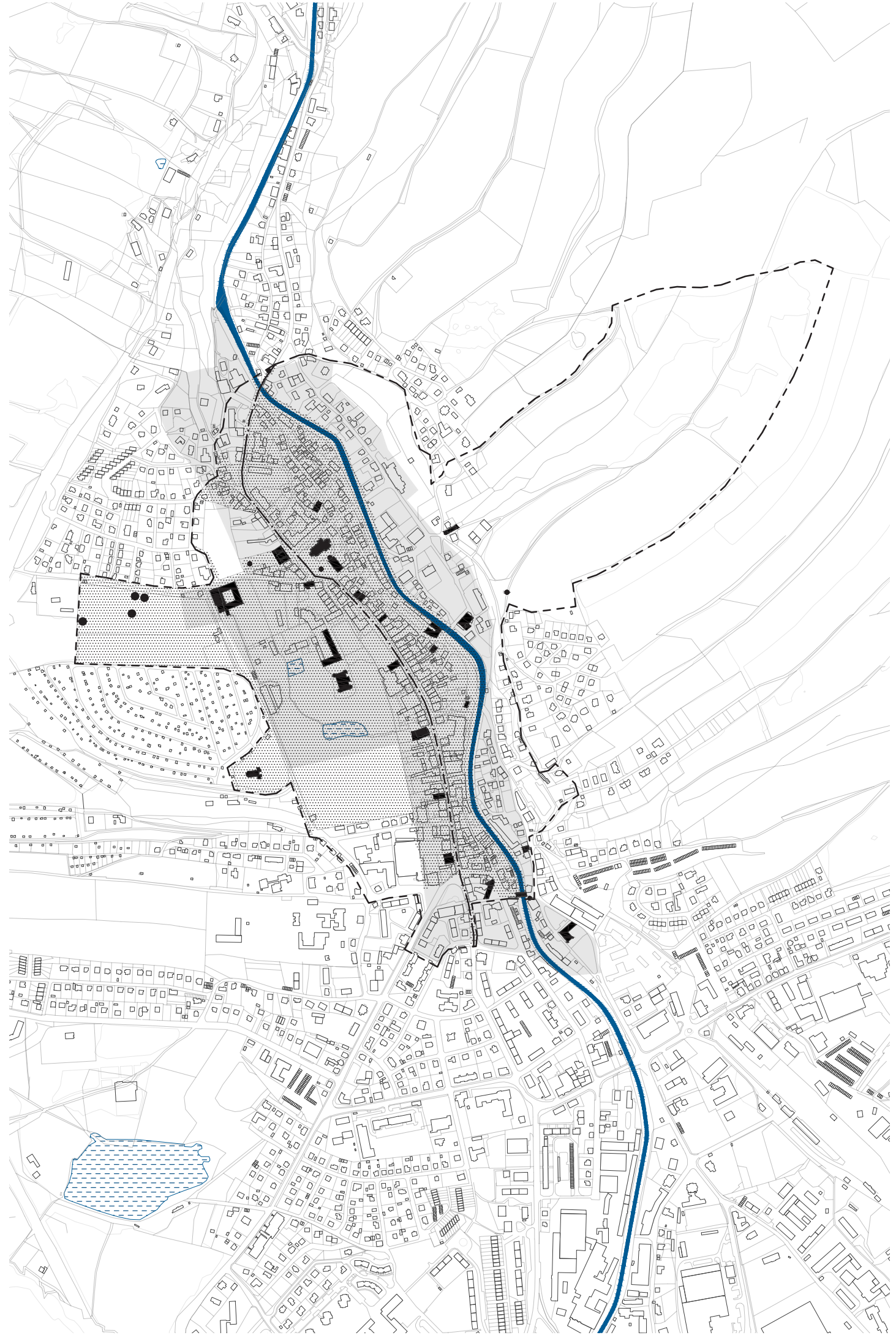

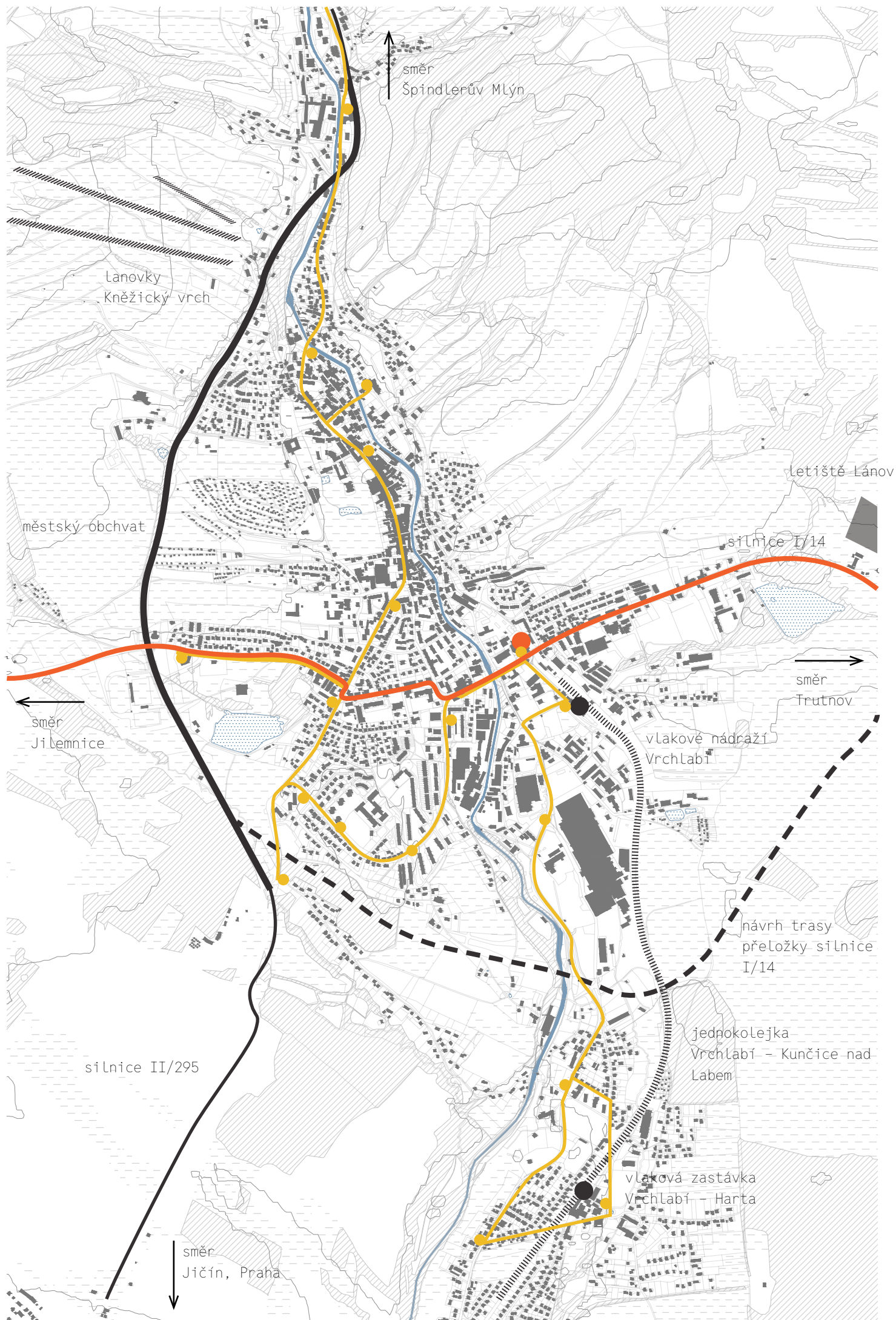
hlavní osa MPZ

nemovitá kulturní památka

směr
Špindlerův Mlýn

lanovky
Kněžický vrch

městský obchvat

letiště Lanov

silnice I/14

směr
Jilemnice

směr
Trutnov

vlakové nádraží
Vrchlabí

návrh trasy
přeložky silnice
I/14

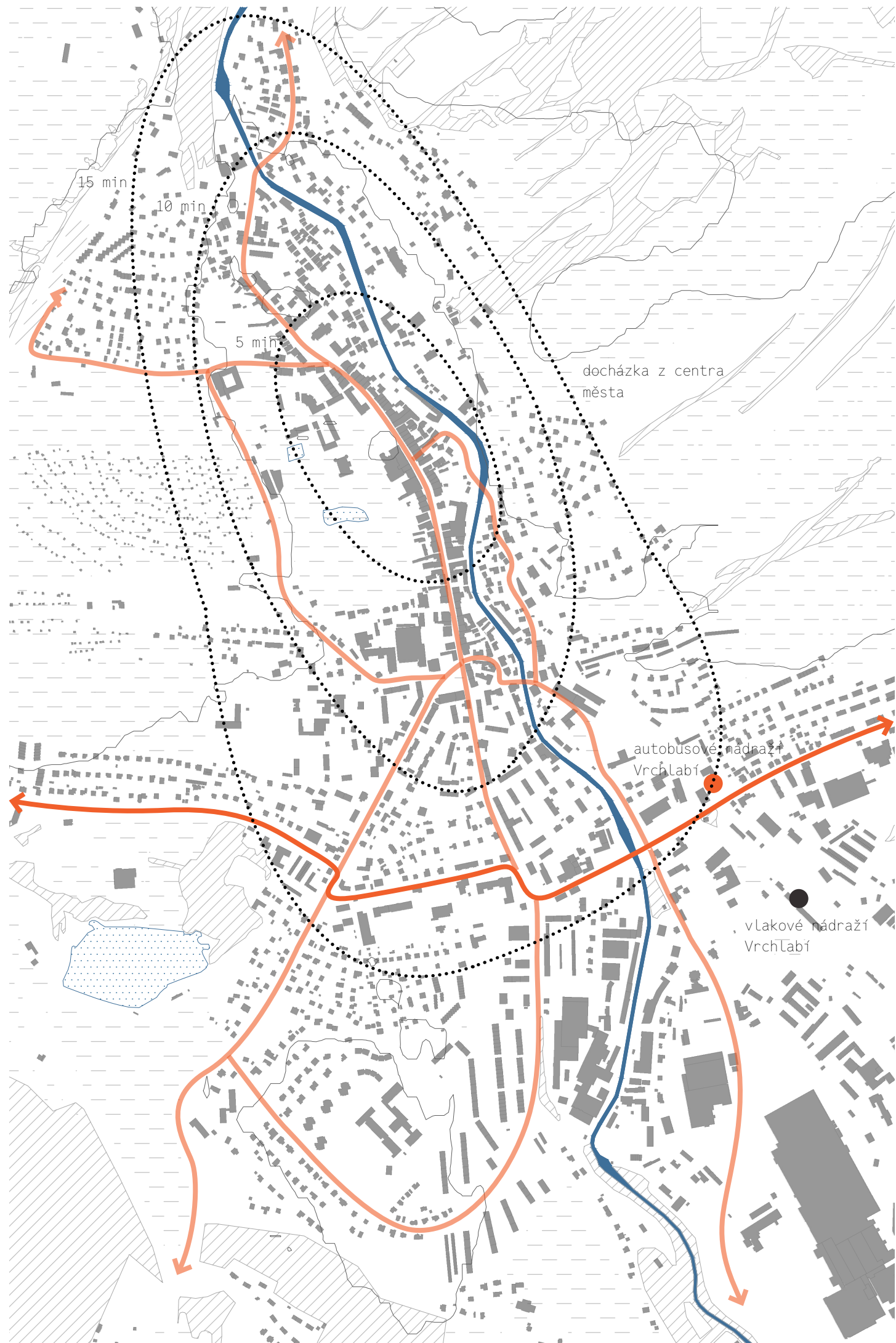
silnice II/295

jedpokolejka
Vrchlabí - Kunčice nad
Labem

vlaková zastávka
Vrchlabí - Harta

směr
Jičín, Praha

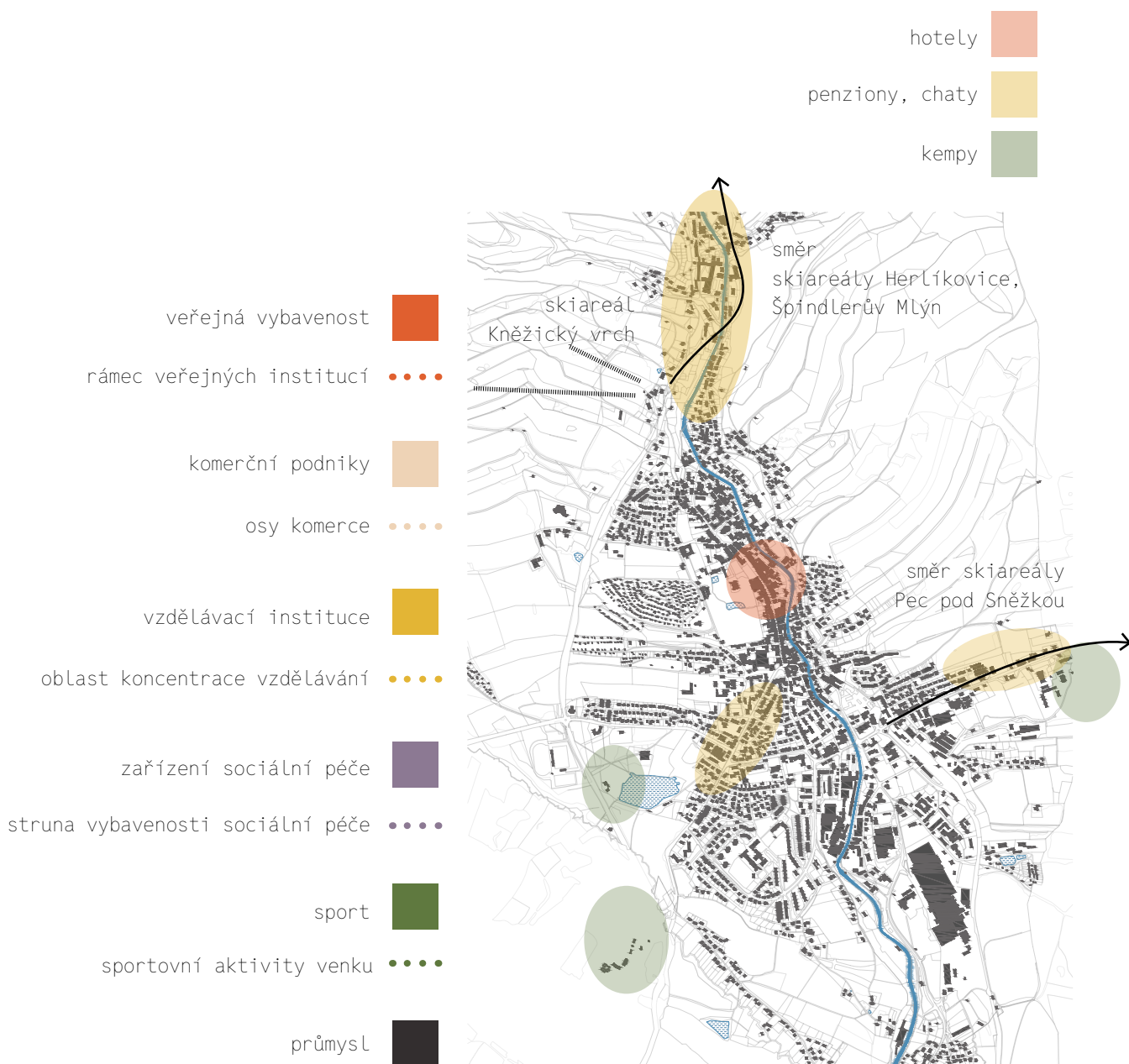
OBČANSKÁ VYBAVENOST

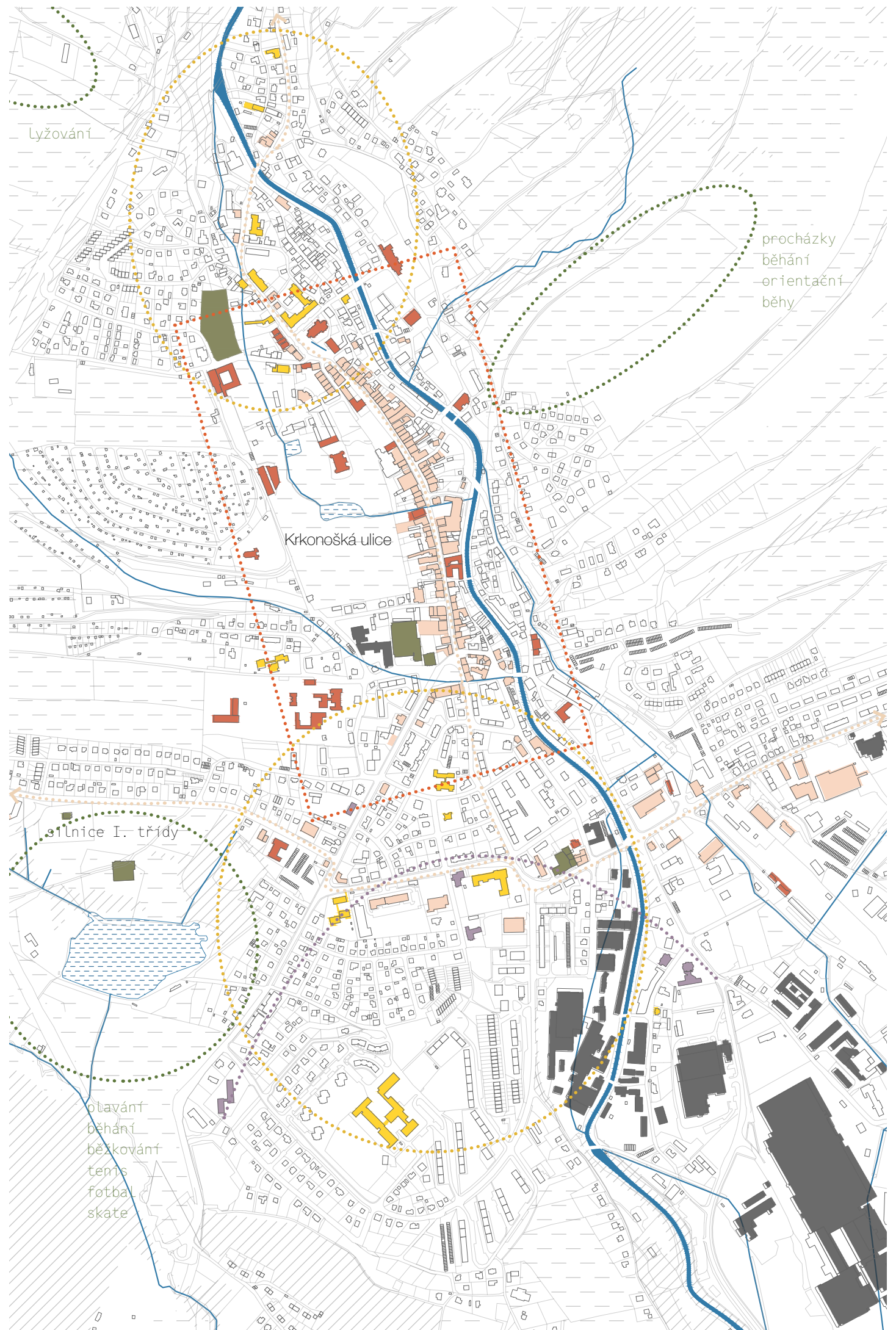
Občanská vybavenost se koncentruje podél dvou hlavních urbánních linií města. Jednou z nich je ulice Krkonošská, která tvoří páteř centra, a druhou je silnice I. třídy procházející Vrchlabím z východu na západ.

V centru města se koncentrují menší obchůdky a služby s veřejnou vybaveností a správními institucemi. K silnici I. třídy se vztahují především supermarkety a větší komerční podniky, školy a nádraží. Školy a další vzdělávací instituce jsou koncentrovány na sever a jih od centra, v dosahu primárně obytných čtvrtí města. Zařízení sociální péče se nacházejí především v jižní části města, separované od centra. Sportovní areály jsou koncentrovány v prostoru rybníka Kačáku, ale i v centru města: zimní stadion i venkovní sportoviště. Tvoří důležitou část života města. Průmyslové areály se v minulosti nacházely v samém centru města, dnes jsou ale mimo některé výjimky vytlačeny na jich města.

TURISMUS VE VRCHLABÍ

Město je obíbenou turistickou destinací během zimních měsíců z důvodů bezprostředního prostředí lyžařských areálů, horské přírody vybízející k různým zimním sportům. V letních měsících zase z důvodů cyklistiky a pěšího turismu. Přetrvávající kultura chatařství stále ovlivňuje sezonní povahu podhorských oblastí. V dnešní době lidé pro nedostatek nabídky chat investují do bytů ve městě (i jeho centru), které slouží jako víkendový domov a plánovaný stálý domov na důchod. To silně ovlivní demografické složení města v budoucnu.

lyžování

procházky
běhání
orientační
běhy

Krkonošská ulice

ulnice I. třídy

plavání
běhání
běžkování
tenis
fotbal
skate

VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ

Hlavní veřejná prostranství města se upínají na páteřní ulici Krkonošská. Podlouhlé centrum kolem jedné ulice kopíruje tvar celého intravilánu města. Veřejná prostranství v zeleni na ně buďto přímo navazují v rámci městské struktury, nebo se nachází za okrajem intravilánu v docházkové vzdálenosti. Jen oblast rybníka je od centra vzdálena přibližně 20 minut chůze.

Velká část veřejných prostor je v prostoru rozšířeného centra věnovaná dopravě v klidu. Ta chaoticky ovládá velké plochy s potenciálem kvalitních prostranství v návaznosti na hodnotné objekty společenského života. (parkoviště u Střelnice, parkoviště u kláštera, nově vybudované nábřeží, prostor mezi kinem a divadelním klubem)

MĚSTSKÁ VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ

- Náměstí Míru 1
- Náměstí TGM 2
- Nábřeží Marie Kubátové 3
- U Gendorfu 4
- Plácek na Pražské 5
- Kozí plácek 6

VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ V ZELENÍ

- Zámecký park 7
- Morzinská kaple 8
- Klášterní zahrada 9
- Městský park 10
- Zelený zámeček 11
- Kačák 12

prostranství městské

prostranství v zeleni

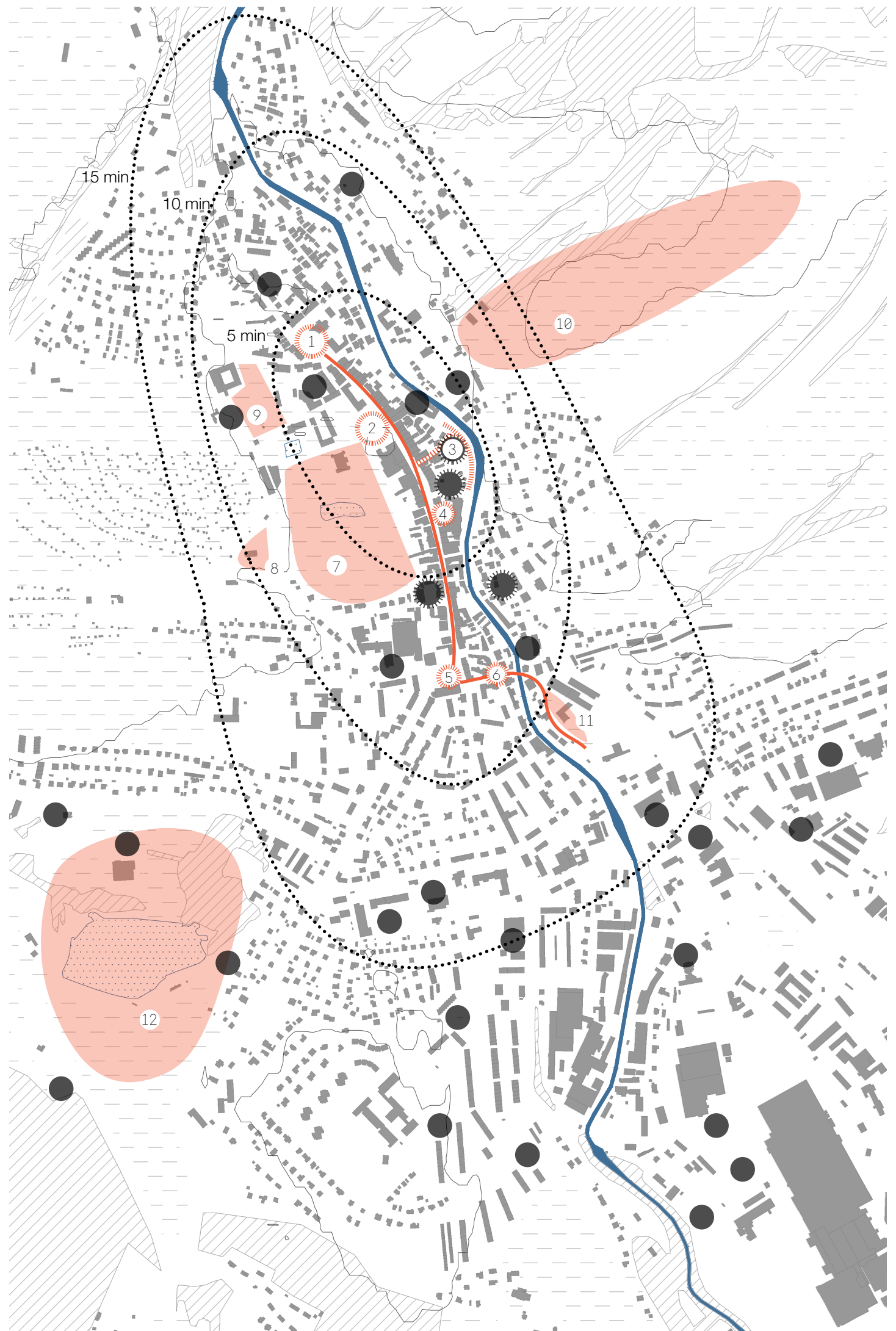

neplacené parkoviště

placené parkoviště

VEŘEJNÉ PLOCHY ZELENĚ VE MĚSTĚ

1 Zámecký park

Po přestavbě gotické tvrze na renesanční zámek byl objekt obklopen zahradou s rybníčkem. V 19. století byl rozšířen do dnešní rozlohy a obohacen o exotické dřeviny. Park je ceněný po stránce sadovnické i dendrologické a je místem procházek a odpočinku v centru města. Zároveň funguje jako pěší propojení náměstí s Pražkou ulicí na jihu od centra.

2 Zahrada kláštera augustiniánů

Zahrada kláštera je pomyslně rozdělena do několika částí. První část v blízkosti centra KRNP disponuje altánem, voliérou. Dále v části s rybníčkem vznikla geologická expozice Krkonoš. Samotná zahrada kláštera tvořena jednou hlavní osou podél strouhy, která dělí část na bylinkářskou s bylinnými záhony a sadovou s ovocnými stromy.

3 Morzinská kaple

Kaple byla postavená v neogotickém slohu koncem 19. století rodem Morzinů pro účely rodinné hrobky. Kaple je obklopená vysokými stromy, čímž vytváří tajemnou a klidnou atmosféru. Dřevěným můstkem, kterým je kaple propojená se zámeckou zahradou, je bohužel dlouhodobě uzamčen a vchod do prostoru je z ulice Dobrovského. Místo je navštěvováno převážně v letních měsících, kdy zde funguje letní kino.

4 Zámeček - galerie Morzin

Bývalá papírna z konce 17. století byla později přestavěna v novorenesančním slohu na rezidenční budovu. Dnes v ní sídlí galerie současného umění Morzin. Nachází se v zeleném cípu v těsné návaznosti bývalé průmyslové části města mezi silnicí a pěší zónou, která je frekventovaná spojnice středu města s autobusovým nádražím.

5 Městský park

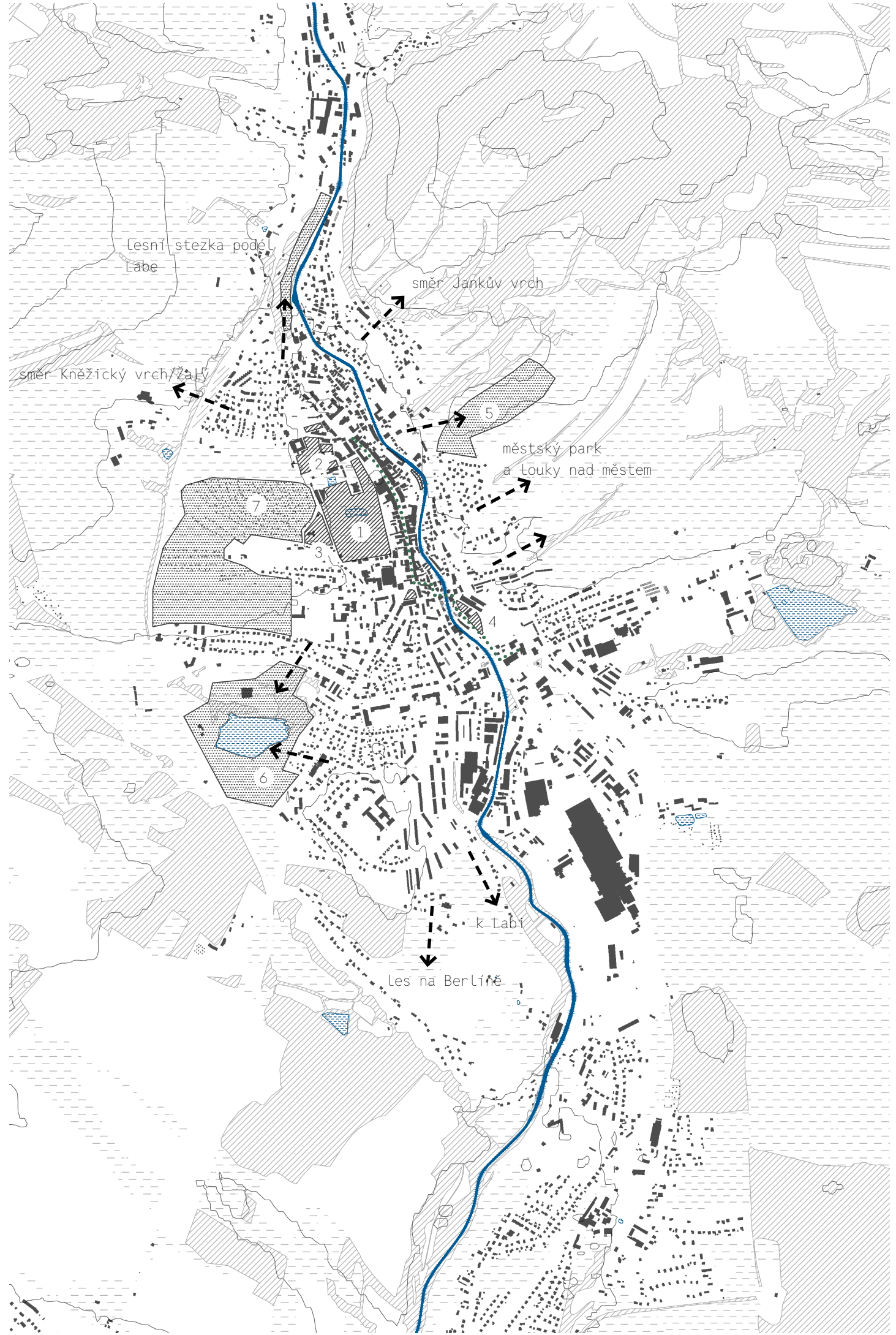
Městský park je jedním z nejvyužívanějších veřejných prostor v návaznosti na volnou přírodní krajinu. Jedná se o lesní park ve svahu se stezkami, které vedou na samý vršek kopce, ze kterého lze rozhlédnout po celém Vrchlabí až do údolí. Mimo veřejnost jej hojně využívají mateřské a základní školy.

6 Kačák

Prostor přírodního koupaliště Kačák je odděleno od části města Vejsplach, kde se v zimních měsících zřizují udržované běžecké tratě a stojí zde nový fotbalový stadion. Jedná se tedy o část města se sportovním zázemím, které rozšířil nově vzniklý krytý plavecký bazén téměř na břehu Kačáku. V jeho areálu je také camp s písčitou pláží.

lesní stezka podél Labe

směr Jankův vrch

směr Kněžický vrch / Zaaly

městský park a louky nad městem

k Labi

Les na Berliňě

kostel Sv. Vavřince

fara

dům Kryštofa z Gendorfu

banka ČSOB

novorenesanční budova školy

Krkonošské muzeum - 4 domky

řiválá radnice

městská knihovna

barokní budova radnice
dnes městský úřad

bývalý obchodní dům Bata

KRKONOŠSKÁ

Krkonošská ulice je páteří města, která vede rovnoběžně s řekou Labe po jejím prvním břehu. Podél hlavní ulice se nacházejí kameny města a hlavní občanská vybavenost. Váží se na ni nejvýznamnější veřejné prostranství a přimykají k ní navazující obytné části města.

Procházka po hlavní ulici je jako procházka historií města, dokládá pozůstatky lidové architektury, která byla postupně nahrazována od období eklekticismu a doplňována ve 20. století různým slohovým tvaroslovím.

Dům se sedmi štíty

česká pošta

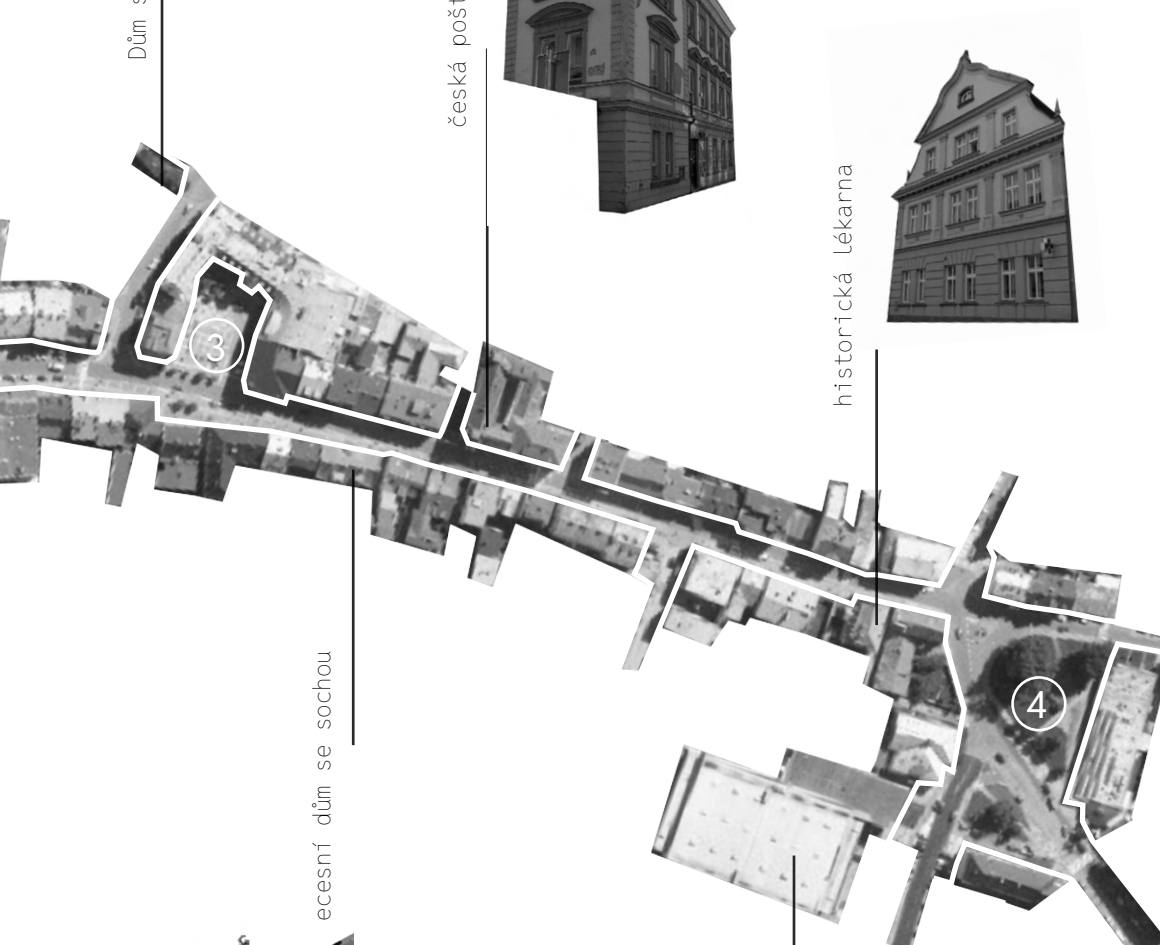
historická lékarna

ecenesní dům se sochou

zimní stadion

1 NÁMĚSTÍ MÍRU

Kostelní náměstí tvořilo po většinu dějin města jeho srdce, hlavním dějištěm a je svědkem bouřlivého vývoje kultury města i stavebního vývoje.

Po rehabilitaci náměstí v letech 2018-2019 se prostoru náměstí po zrušení parkoviště navrátila jeho zasloužená důstojnost. Morový sloup byl navrácen blíž jeho původní poloze, to zlepšilo kompozici náměstí i orientaci po Krkonošské ulici. Obnovena byla část původního strouhy vedoucí skrz náměstí, a tak se voda z Labe navrátila do prostoru náměstí. Náměstí obklopuje historická budova základní školy a lidové domky, které jsou sídlem Krkonošského muzea.

Bohužel bylo pokáceno mnoho zdravých stromů, které ustoupili obnově náhonu a zeleň na velkém prostoru vydlážděného náměstí chybí. Dostalo se mu příliš formalistního výrazu.

Přestože náměstí již není hlavním centrem městského života, je nadále symbolem jeho historie.

2 NÁMĚSTÍ T.G. MASARYKA

Během 20. století se význam Náměstí Míru v rámci města Vrchlabí velmi změnil. Postupem času se z náměstí stal spíše dopravní uzel a většina služeb a obchodů se přesunula níže na náměstí T. G. Masaryka (dříve radniční náměstí) a do hlavní ulice Krkonošské. Tím se výrazně změnilo vnímání centra města.

Dnes je Náměstí T.G. Masaryka považováno za hlavní náměstí města. Je místem koncentrace obchodů, služeb, městské knihovny, úřadu a navazuje na zámeckou zahradu s radnicí. Koná se zde většina veřejných akcí včetně pravidelných trhů místních prodejců.

Vzhled náměstí je velmi jednoduchý, dláždění pravidelného tvaru náměstí je zdůrazněno čtvercovým dělením. Výsadba stromů v náměstí je omezena podzemním parkovištěm pod plochou náměstí. Náměstí je děleno dvěma nevzhlednými vchody do parkoviště. Prostor je doplněn o konstrukci zastřešeného podia sloužící jako prostor pro pořádání kulturních akcí. Severní část náměstí před knihovnou je zastíněna stromy a doplněna fontánkou.

3 U GENDORFU

Prostranství vzniklo po zbourání raně klasicistního domu v roce 1953, který příliš zasahoval do ulice. uvolnil se tím prostor, kterému dnes dominuje hotel Gendorf. Proto mu, i přestože se náměstí oficiálně nazývá Evropské, nikdo neřekne jinak než „U Gendorfu“. Stavba hotelu uzavřela prostranství a stala se jeho dominantou.

4 PLÁCEK NA PRAŽSKÉ

Pláček na Pražské nebyl nikdy pravým veřejným prostorem, vznikl přirozeně změnami urbánní situace. Dodnes se jeví spíše jako křižovatka ulic Pražské, Krkonošské, Slovanské a Fügnerové. To z tohoto místa dělá komunikační uzel s velkým potenciálem. Denně jen navštívuje, spíše jím přechází, mnoho lidí i z důvodu zastávky MHD, obchůdkům a frekvenci návštěvnosti pomáhá školní jídelna na ulici Slovanská. má potenciál vytvořit příjemné místo pro pozastavení lidí v ruchu dne a jeho obývaní.

Křižovatka ulic Pražská a Fügnerová před tím než byla zastavěna bytovými domy v druhé polovině 20. století. Od 17. století zde stála menší kopie morového sloupu, ten byl ale později zničen.

ŽIVOT ve městě

Město Vrchlabí za svou historii prošlo mnoha změnami. Z původně zemědělské vesnice se stalo průmyslové město založené na těžbě kovů a hutnictví. Město bylo známě pro výroku kovových nástrojů (kosy apod.) a postupem času se stalo puškařskou velmocí.

Řeka Labe byla nenahraditelným zdrojem, využíván pro síť kanálů zásobující místní výroby a pohánějící hamry po celém městě. Po vynálezu nového způsobu bělení papíru místním chemikem se rozmohl papírenský průmysl, který je dodnes v podkrkonoší důležitý. Město si prošlo také dlouhou historií tkalcovství, kdy zde vznikla jedna z prvních tkalcovských škol v celé Evropě a okolní pole lnu dávaly příležitost vzniknout novým látkám v kombinaci s bavlnou. Později přibýli elektrotechnické podniky a výroby kočárů. Tradice vyrábění vozů přerostla v dnešní závod Škoda auto, které má základ v Mladé Boleslavi a ve Vrchlabí se dnes vyrábí převodovky.

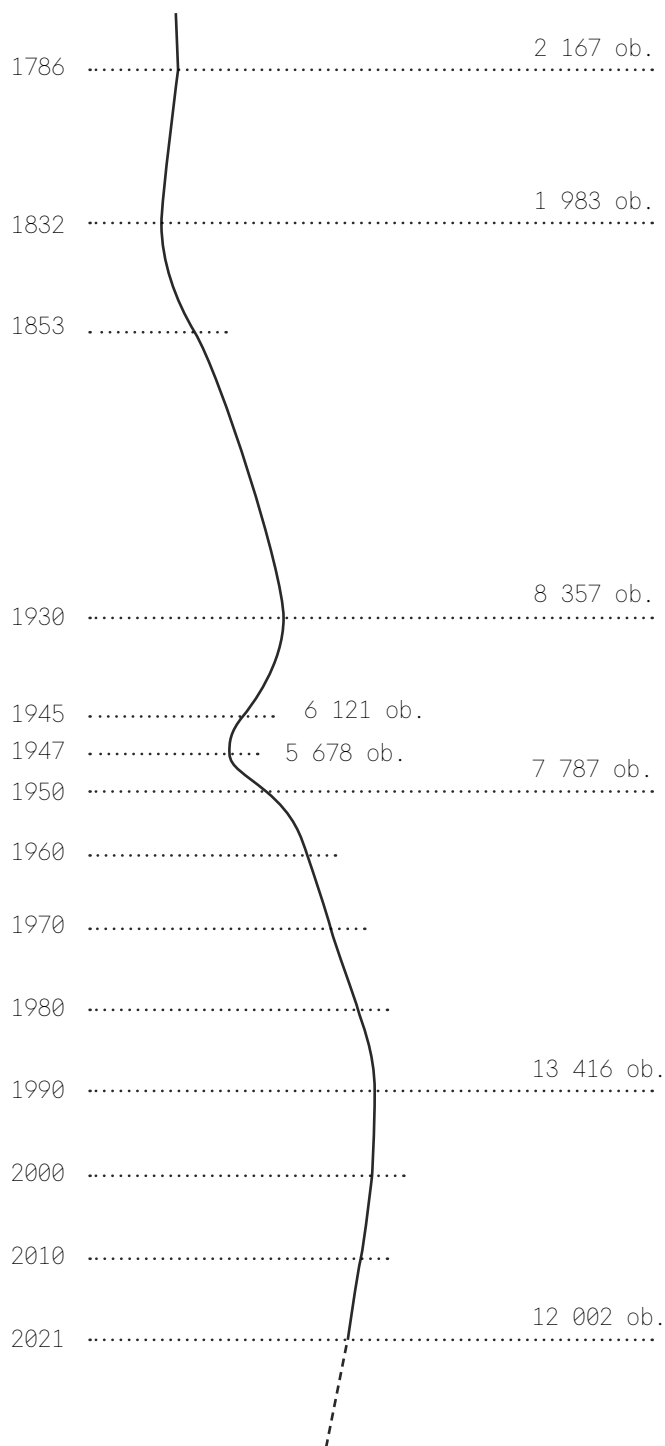
Historicky daná rozmanitost způsobů obživy dodnes přetrvává, i přestože je město průmyslově orientováno. Mezi převažující činnosti, ve kterých místní subjekty působí patří průmysl, stavebnictví, vědecké a technické činnosti a ubytování a pohostinství. Turismus je důležitý aspekt města. Ve městě se nachází okolo 40 ubytovacích zařízení s celkovou kapacitou 1800 lůžek. V sezonách obvykle bývají úplně zaplněné. Vrchlabí je také nejbližším městem Špindlerově Mlýnu, je tak oblíbeným místem výletů návštěvníků celého okolí. Město tak čelí sezonním změnám obyvatel.

Vrchlabí i okolí je oblíbeným místem pro trávení víkendů i dovolených, a proto je zde vysoký zájem o chaty, chalupy a také víkendové byty. Po naprostém zastavení prostoru města Špindlerův Mlýn, jehož zdroje se nenávratně vyčerpaly, přechází zájem o nemovitosti do nižších poloh. To dělá z Vrchlabí jeho vybaveností jasným cílem. Cena stavebních pozemků se pohybuje okolo 3 506,39 Kč za m².

To je jeden z faktorů, který společně s trendem přibývajících exekucí a stárnutím populace ohrožuje dobré uspokojení potřeb osob v oblasti bydlení. Z analýzy města z roku 2018 vyplývá, že ve Vrchlabí žije 323 osob, kterým hrozí ztráta bydlení a 11 osob bez střechy nad hlavou. Dalším specifickým je poměrně vysoký počet zařízení ústavní výchovy. Dětské domovy se nachází ve Vrchlabí, Horním Maršově, Hostinném, Dolním Lánově. Fakt, který by mohl v budoucnu ještě prohloubit bytovou nouzi a je tedy nutno myslet do budoucna.

Vrchlabí vlastní 762 městských bytů, což je silný nadprůměr v kontextu kraje. Bohužel nemá dostatečně transparentní podmínky pro přijetí nových nájemníků a pro jejich udržení si bytu. Tak se stává, že mnohdy si lidé byty ponechávají pro svůj výhodný nájem (od 2019 je nájemné v městském bytě 61,91 Kč/m²/měsíc) i přestože v nich aktuálně nebydlí. Tím se byty neuvolňují a dochází k dlouhým cyklům, kdy nejsou žádné volné byty.

OBČANSTVÍ	
ČR	11 587
Slovensko	81
Německo	1
Polsko	41
Ukrajina	82
Ruská fed.	7
Vietnam	42
nezjištěno	12
VZDĚLÁNÍ	
bez vzdělání	58
základní	1 359
střední bez maturity	3 413
střední s maturitou	3 187
vyšší odborné	142
vysokoškolské	1 306
nezjištěno	559
PRACOVNÍ SÍLA	
zaměstnaní	5 805
nezaměstnaní	266
mimo pracovní sílu	5 740
NEZAMĚSTNANOST	1,3 %

První sčítání lidu ve Vrchlabí bylo v roce 1786, které vycházelo z patentu Marie Terezie.

Při hladomoru přišlo město o třetinu populace.

Za první republiky došlo k nárůstu české menšiny obyvatel města z 7 % na 15 %.

Ve 40. letech došlo k obměně 95 % obyvatel města, po válce se češi stali majoritní národnostní skupinou.

Nejvyšší zaznamenaný počet obyvatel města v historii byl v 90. letech minulého století.

Od té doby počet obyvatel města setrvale klesá.

ŽENY	6 226
MUŽI	5 776

0 -14 let	1 885	
15 - 65 let	7 203	průměrný věk 44, 3
65 +	2 880	

HUDBA

Antonio Vivaldi působil jako maestro pro Václava z Morziny z vrchlabské větve rodu. Vivaldi mu věnoval cyklus koncert, který obsahuje známou skladbu Čtvero ročních dob.

Karel Halíř byl český houslista, rodák z Vrchlabí. Od osmi let studoval hudební konzervatoř v Praze a za svůj život byl součástí mnoha významných orchestrů. Koncertoval po celé Evropě a podnikl turné i ve Spojených státech amerických.

Na jeho památku se po něm pojmenovala Základní umělecká škola ve Vrchlabí.

„ ...
Pořád jsem to já
Pořád jsme to my
Pár přátel na cestách
Od jara do zimy
Přes všechny čas
Všechny ty dny
Přes všechno trápení
Pořád jsme to my
Hustě sněží
Cestu klikatou dlou-
hou
Krájíme krok za
krokem
... “

píseň Vrchlabí od skupiny Chinaski, 2005

Město každoročně pořádá celoletní festival klasické hudby, během kterého vystupují známí hudebníci z Česka i zahraničí. Zázemím pro koncerty je klášterní kostel sv. Augustina.

LITERATURA A DIVADLO

Vrchlabí bývalo vyhlášené svými velikonočními pašijovými hry. Biblické divadlo bylo pro místní ještě v 18. století natolik důležité, že se ve městě celý týden nepracovalo, a dokonce vězni bývali propouštěni, aby se do her zapojili. Piláta Pontského hrála nejvýše postavená světská osoba, tehdy ředitel panství, Velekněze hrál sám pan děkan a Ježíše hrával nejchudší švec. Ten byl za náročný výkon své role odměněn 20 zlatými.

Později Josef II. proti konání her zakročil, protože se skutečně v celém městě nepracovalo a považoval je za ztrátu času.

Hry se konaly na tehdy pojmenované Olivetské hoře, kde stávalo sousoší Krista, kterému anděl podává kalich hořkosti. Sousoší tvořilo dominantu v krajině, ale bylo ve 20. století zničeno. Dodnes se oblast návrší nazývá Kalvárie.

Josef Šír byl regionální buditel a významný učitel působící v Podkrkonoší. Narodil se v Horní Branné, studoval v Jičíně a za svého života učil ve mnoha obcích podkrkonoší. Ve Vrchlabí vedl spolek ochotníků od roku 1836.

Napsal spoustu povídkových sborníků zasazených do kontextu Krkonoš, které byly po jeho smrti vydávány Vrchlabským nakladatelem Josefem Krbalem.

” ...
a noc je lepší než mé kšandy
a noc je kočka na tisíckrát
a noc jsi ty a můj jediný přítel šílený Měsíc jako já
ty ještě spíš/dávno/a Vrchlabí straší jako můj příznak
ty ještě spíš a kriminál tohoto prokletého světa s tebou
jen koktání posícení lucerny k ránu
je vlak který veze naše osudy
války naděje a lásky na dostřel pušky
Vrchlabí ještě s tebou dávno spí
a démanty tvých očí
poslední hračka posledního dítěte
pro něhož láska spí na ztracené hvězdě
spí
... “

Marie Kubátová, dcera Amálie Kutinové, je spojována s Vrchlabskem, kde se usídlila se svým manželem. Podkrkonoší ji silně inspirovalo v její tvorbě a často tvořilo kulisu nebo hlavní roli v jejích dílech.

Zemřela ve Vrchlabí a bylo zde po ní pojmenováno nové nábřeží v centru města.

KAREL ŠEBEK

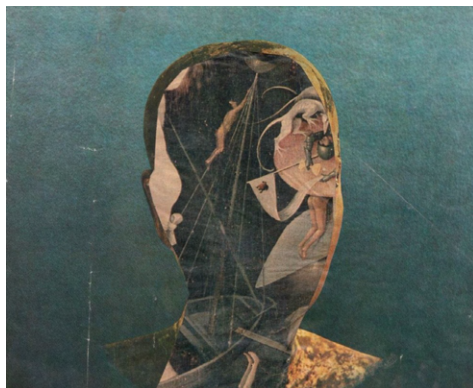
Karel Šebek je považován za nejprokletějšího českého básníka své doby. Narozen na začátku 40. let v Jilemnici nebo Vrchlabí do rodiny Jaroslava Haška, autora Petrolejových lamp, a v kraji s přestávkami pobýval většinu života až do svého záhadného zmizení v roce 1995.

Jeho životní cesta byla spletitá. Psaní poesie a koláže ho na ní doprovázely. Pracoval jako sanitář v psychiatrické léčebně. Byl fascinován fantaziemi schizofreniků a sbíral tak inspiraci pro svou tvorbu. V roce 1960 se pokusil pomoci k úniku několika pacientům léčebny. Celá akce byla zmařena a on sám se později pokusil o sebevraždu. Takhle přešel z pozice ošetřovatele do role pacienta.

Seznámil se se surrealistickou skupinou, experimentoval s LSD a umění považoval za arterapii. Nařizoval psaní i svému dobrému kamarádovi Zbyňku Havlíčkovi, který později umírá na leukémii. Nějakou dobu žil v Praze v komunitě narkomanů, kterou on sám přetvořil na „továrnu na poezii a koláže“, kde všichni produkovali umění jako diví.

Ve svém životě se 25krát pokusil o sebevraždu, vždy ale neúspěšně. Při pádu ze čtvrtého patra rozdrtil trabant na ulici, ale jemu samotnému se nic nestalo. Věšel se, ale lano se utrhlo. Podivný je případ jeho srážky s lokomotivou, po které strávil 5 minut v klinické smrti, ale přežil. Je tak označován za „fexta“, nesmrtelnou bytost.

„Asi před čtrnácti dny jsem se dozvěděl, že Karel Šebek spáchal svou poslední sebevraždu a je tedy mrtev. Hm, tak se mu to konečně povedlo, řekl jsem si a bylo mi neveselo. Dnes dopoledne v redakci Literárek zvoní telefon, na drátě je Šebek a oznamuje mi, že nutně a neprodleně potřebuje peníze. Ujišťuje, že nejlepší bude, když mu je do Vrchlabského blázince pošlu doporučeně nebo v tzv. cenné obálce. On sám se domnívá, že jistější by byla cenná obálka, ale to už je detail, který nechá na mně. Hm, tak se mu to zase jednou povedlo, říkám si a je mi veselo.“

*Přichází báseň jako žena těhotná mraky
slunce je na dosah katovy sekery
život je vodopád diamantů
život je smrt vypečená na věčnost
život jsou tvoje ruce
v nichž plápolá drobný plamínek
láska neví co bylo včera
ani co bude zítra
narazil jsem si psací stroj na hlavu jako klobouk
zpívá
zpívá a bubnuje jazz deště
psací stroj zdá se dosloužil
budu dál psát na hlavě kance
který má všechny svá myšlenky
poskládány v pařeništi molů
i krvavých dolů
dolů ve kterých se hodinkami těží krev
v komíně v němž se nenajdeš
v porodnici mraveniště
je to přesně na den pět let
co jsem zahodil masku člověka
Měsíc si zatím na obloze nasazuje mé brýle
je to člověk jako kterýkoliv ostatní
jenom trochu větší a vzdálenější
řekl bych Měsíc můj jediný přítel
a zatímco v dálce mříže ústavu světélkují
chystám se přečkat další noc
jako buldoka který se mi podobá
láska je černý běs/ nebo bez ?*

HOŘÍ, MÁ PANENKO

Hoří, má panenko je poslední film, který Miloš Forman natočil v Československu před svou emigrací. A natočil ho ve Vrchlabí v kulturním domě na Střelnici.

Zápletka filmu se točí kolem hasičského plesu, na kterém dokumentuje sled trapasů od rozhovorů postav až po konání soutěže krásy. Později dojde k přerušení plesu sirénou, která hlásí požární poplach a účastníci plesu se sbíhají na pomoc k hořící chalupě. Po uhašení požáru se všichni vrací do sálu, aby slavnost mohla pokračovat. Zjistí se, že většina tomboly byla rozkradena, a tak výbor nechá zhasnout světla, aby účastníci mohli bez pohoršení výhry vrátit. Po rozsvícení je odhalen jediný poctivý člen výboru snažící se vrátit ukradenou šunku a je tak zesměšněn ne za to, že ji ukradl, ale že ji chtěl vrátit.

„Takovou hanbu nemůžeme dopustit. Lidem se to musí nějak vysvětlit. Vždyť co by řekli?“ dohadují se hasiči.

„Když si tombolu rozkradli, nemůžou nic vyhrát,“ říká jeden z nich.

„Jak k tomu přijdou ti, co si losy poctivě koupili a nic si nenakradli?“ kontruje druhý.

„Měli si nakrást,“ odpovídá první.

Nakonec se všichni shodují, že tombola je rozkradena, všichni tam byli, všichni jsou tudíž podezřelí, „tak ať všichni drží hubu“.

Film je tedy obrazem tehdejší společnosti deformované socialistickou morálkou, satiricky odkrývá lidskou hloupost, zanedbanost a aroganci. Forman odkrývá lidské vazby mezi maloměšťáky a jeho sarkastický humor nikoho nešetří.

Je obdivuhodné, že ve filmu hrálo mnoho vrchlabských občanů včetně místních hasičů bez jakékoli předchozí herecké zkušenosti. Mimopražská premiéra se konala koncem roku 1967 ve Vrchlabí. Film zaznamenal veliký úspěch, v kinech byl uváděn několik let a byl nominován na Oscara v kategorii nejlepší cizojazyčný film.

Říční osa

Symbolická osa

Kulturní osa

OSY MĚSTA

Dlouhé táhlé město je tvořeno pomyslnými osami s na sebe vázajícími institucemi a místy, které tvoří jeho charakter. Jedná se o instituce správní, kulturní, náboženské, ale i místa s určitým charakterem nebo atmosférou, vzpomínkou v historii.

V městě nalezneme tři základní osy.

První zcela jasnou strunou je řeka Labe, která je určující pro celé město. Udává jeho směr a rytmizuje ho.

Další je osa kulturní, která na sebe váže důležité instituce představující kameny města. Jedná se o instituce spojované s dějinami a založením města, ale i další objekty s vysokou hodnotou pro život místních.

Třetí osa je osa symbolická. Leží na druhém břehu Labe, který nebyl historicky nikdy příliš obydlen. Nachází se zde dominanty společenského, kulturního a uměleckého života.

zachovaná urbánní struktura lidové architektury
Tkalcovská ulice

bývalý prostor tkalcovny a bělidla
v centru města na břehu řeky

nábřeží Marie Kubátové

pískovcový most
socha sv. Jana Nepomuckého

Ušný blok podél Labe
kaple sv. Jana

historické centrum Hořejšího Vrchlabí
kaple sv. Jana nepomuckého

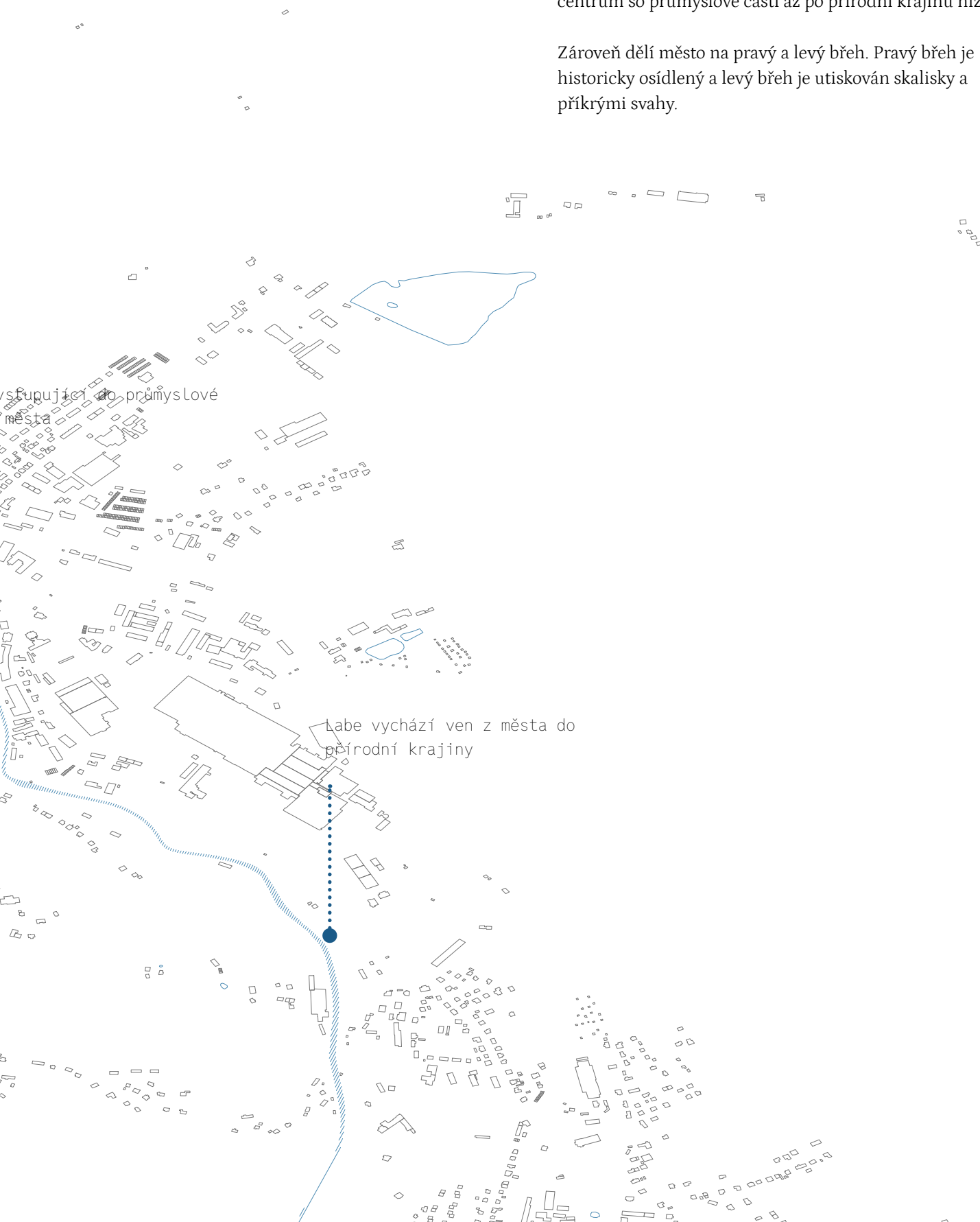
řeka v
část

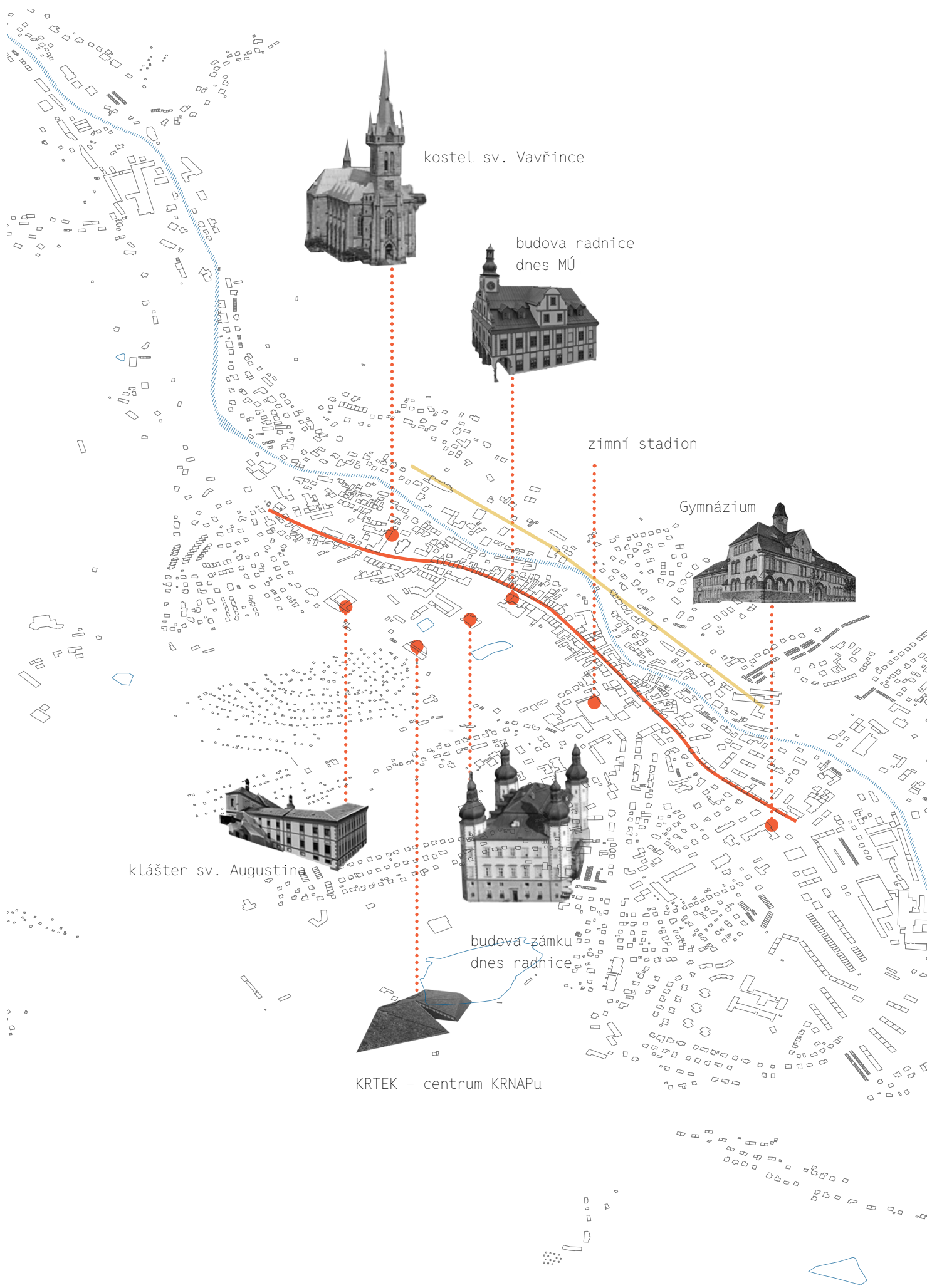
ŘÍČNÍ OSA

Říční osa je určující pro celé město, je jeho páteří. Udává jeho směr a rytmizuje ho svými jemnými meandry.

Představuje osu rozvoje města v údolí a spojuje všechny tři katastrální oblasti. Prochází všemi charakteristickými oblastmi města, z přírodní krajiny hor, přes historické centrum so průmyslové části až po přírodní krajinu nížiny.

Zároveň dělí město na pravý a levý břeh. Pravý břeh je historicky osídlený a levý břeh je utiskován skalisky a příkrými svahy.

kostel sv. Vavřince

budova radnice
dnes MÚ

zimní stadion

Gymnázium

klášter sv. Augustina

budova zámku
dnes radnice

KRTEK - centrum KRNAPu

KULTURNÍ OSA

Kulturní osa na sebe váže instituce představující kameny města. Jedná se o instituce spojované s dějinami a založením města, jeho správou, ale i další objekty s vysokou hodnotou pro život místních.

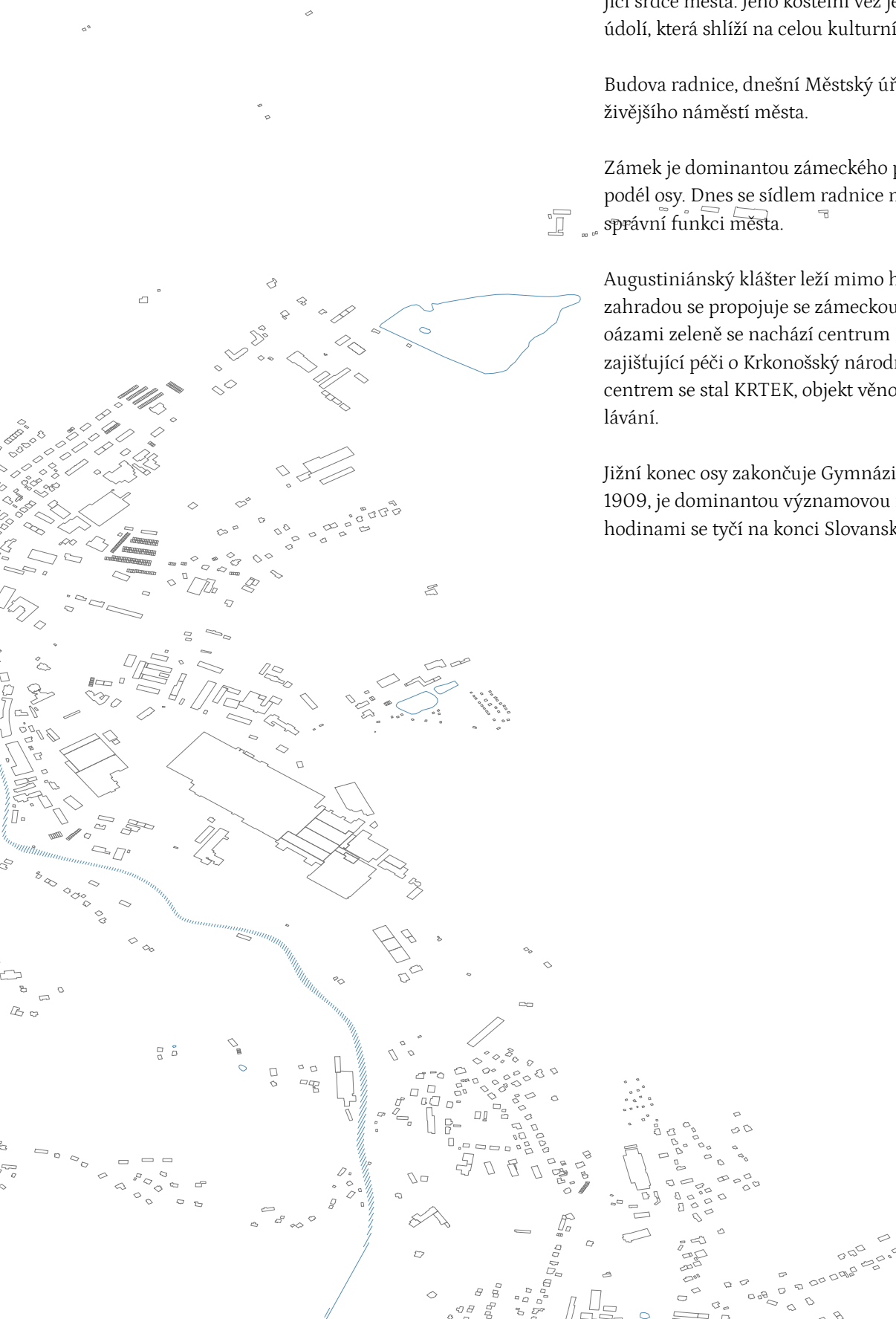
Kostel sv. Vavřince je historickou dominantou představující srdce města. Jeho kostelní věž je výškovou dominantou údolí, která shlíží na celou kulturní osu města.

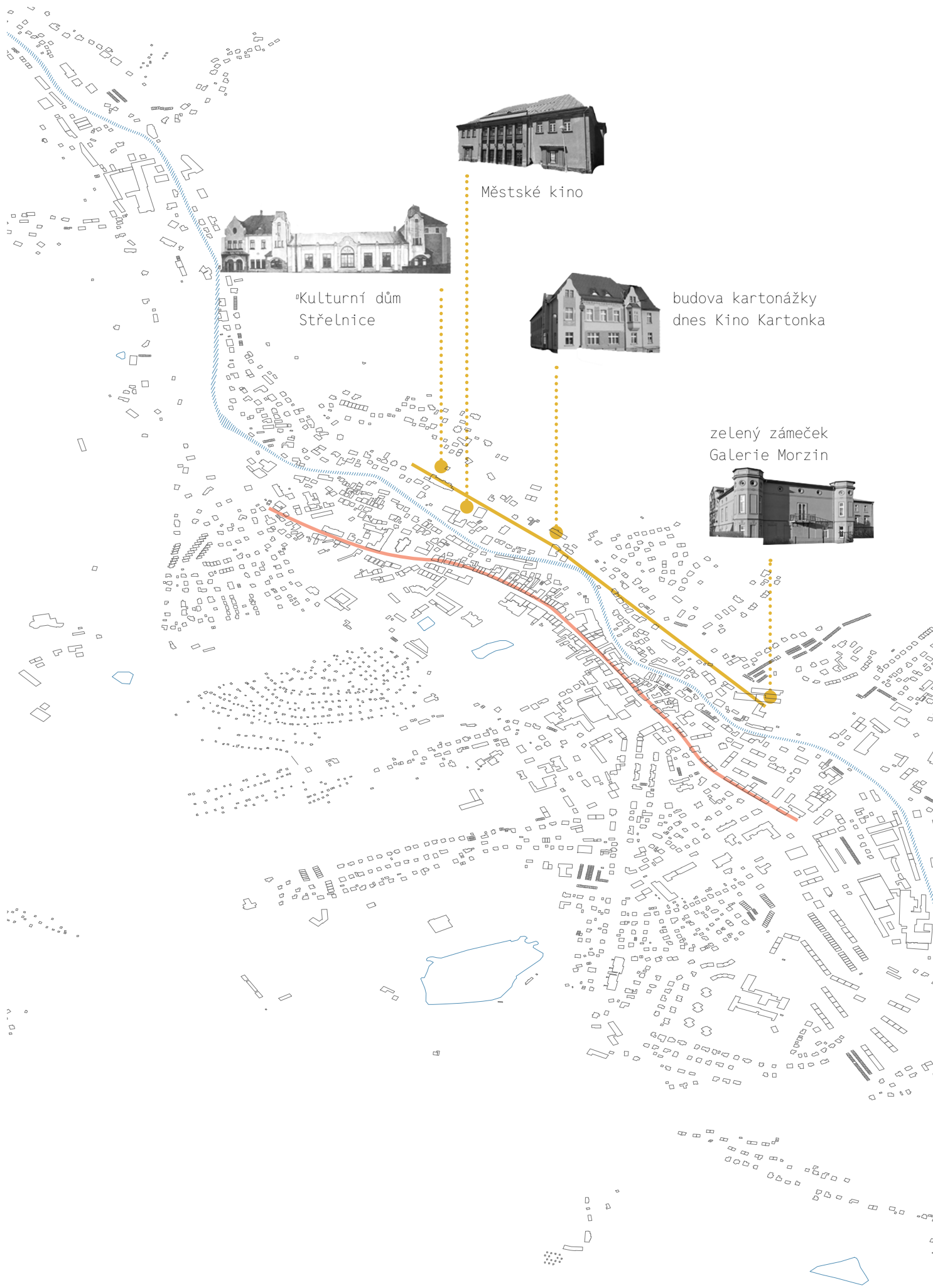
Budova radnice, dnešní Městský úřad, je dominantou nejživějšího náměstí města.

Zámek je dominantou zámeckého parku táhnoucího se podél osy. Dnes se sídlem radnice města a představuje tak správní funkci města.

Augustiniánský klášter leží mimo hlavní trasu osy, ale svou zahradou se propojuje se zámeckou zahradou. Mezi těmito oázami zeleně se nachází centrum KRNAPu, instituce zajišťující péči o Krkonošský národní park. Jeho veřejným centrem se stal KRTEK, objekt věnovaný výzkumu a vzdělávání.

Jižní konec osy zakončuje Gymnázium, budova z roku 1909, je dominantou významovou i hmotovou. Jeho věž s hodinami se tyčí na konci Slovanské ulice.

Městské kino

Kulturní dům
Střelnice

budova kartonážky
dnes Kino Kartonka

zelený zámček
Galerie Morzin

SYMBOLICKÁ OSA

Symbolická osa leží na levém břehu Labe, který byl v historii obydlen velmi sporadicky z důvodu oddělení řekou od srdce města a jeho skalnatý terén. Nachází se zde dominanty společenského, kulturního a uměleckého života.

Kulturní dům se sálem Střelnice byl postaven v roce 1870 a přestavován v roce 1903. Střelnice se proslavila natáčením filmu „Hoří, má panenko“ režiséra Miloše Formana z roku 1967.

Budova městského kina byla postavena ve 30. letech minulého století a stala se centrem kinematografie ve městě. Je uzavřené přibližně od roku 2012.

Kino Kartonka je dnešním místem promítání filmů a také pořádání dalších kulturních akcí. Stalo se tak přestavbou budovy bývalé kartonážky.

Galerie Morzin sídlí v zeleném záměčku v jižní části města, na spojnici centra s autobusovým nádražím.

PROBLÉMOVÁ MAPA

Charakteristický rys Vrchlabí jako podhorského města je jeho podlouhlé rozložení v údolí. Tato táhlost způsobuje **velké vzdálenosti mezi centrem a navazujícími částmi města**. Zároveň je složité ho dostatečně uspokojit veřejnou dopravou z důvodu nízké hustoty obyvatel. Přesto Vrchlabí disponuje jednou autobusovou linkou MHD, která spojuje Podhůří, projíždí celým Vrchlabím až do Hořejšího ke sjezdovkám. Ve všedních dnech jezdí přibližně jednou za 40 minut. Ta propojuje části města ale neřeší **funkční závislost částí města Podhůří-Harta a Hořejšího Vrchlabí**, které jsou svou izolovanou polohou odkázány na každodenní dojíždění do centra města. (1)

Město má tendenci se rozšiřovat více a více do přírodní krajiny rozmachem oblastí se zástavbou rodinných domů. V platném ÚP je vyznačeno nespočet zastavitelných území mimo stávající strukturu města. (viz. strana 75_F)

Dlouhé docházkové vzdálenosti jsou způsobeny také **ztíženým terénem**. V zimních měsících pak ještě dochází k prodloužení kvůli **sněhu a náledí**. Proto by město potřebovalo kvalitní propojení pro pěši v rámci města i v návaznosti na okolní obytné čtvrti a autobusové nádraží. (2)

Nedostatečné propojení pro pěši a cyklo není jen mezi jednotlivými částmi města, ale také při **vchodu do přírodní krajiny**. Město je na východní straně násilně odstřiženo od přírody silničním obchvatem, který lze přejít jen díky jedné lávky. (3)

Řeka se v určitých polohách města chová jako vnitřní periferie, obzvláště v blízkosti k brownfieldům. Velká část břehů je v soukromém vlastnictví, a proto přístup k řece je téměř nemožný. **Řeka se ztrácí v urbánní struktuře města** a vnímáme ji jen při přejíždění/přecházení po mostě.

Město je poměrně bohaté a nebojí se investovat do nové veřejné infrastruktury, přesto má spoustu oblastí, které by si zasloužily komplexní rehabilitaci. Spousta **urbánních bloků mají polorozpadlou strukturu, to narušuje souvislost a srozumitelnost veřejných prostranství**. Některá území by si zasloužila řešení regulačním plánem nebo územní studií, aby se předešlo ještě většímu rozpadu struktury jednotlivými nekontextuálními zásahy. (4)

Velká část veřejných prostranství jsou jen průchozími prostorem, bez známek obytnosti i kvůli **dominanci dopravy v klidu**, která není ve městě komplexněji řešená. V rozvojovém plánu města je cíl „kultivace veřejného prostoru“ zařazen pod prioritní oblast „DOPRAVA“. Přehlížený význam veřejných prostranství způsobuje jejich **nesrozumitelnost, nelogickou hierarchizaci a neobytnost**. (viz. strana 45_D)

nedostatečné propojení měst. částí

nedostatečné propojení do přírody

nedostatečné propojení pro pěši

prostorová bariéra umělá

prostorová bariéra přírodní

prostorově izolované části města

nestabilní území, brownfieldy

MAPA HODNOT

Hodnoty města mohou být hmotné i nehmotné.

Za hmotné považujeme místa a objekty, které zlepšují kvalitu života obyvatel. Může se jednat o kvalitní veřejná prostranství a infrastrukturu, dostatečnou a dostupnou občanskou vybavenost. Můžou jím být historické dominanty, které tvoří obraz města i hmotové dominanty, které zlepšují orientaci v prostoru.

Nehmotnými hodnotami mohou být například pracovní příležitosti, stav sociálního bydlení, lékařská péče a kvalita vzdělávání. Může jím být propojenost ve městě, jeho bezpečnost, obslužnost MHD, nebo třeba zaniklá místa a objekty se svým příběhem.

HISTORICKÉ DOMINANTY

- kostel sv. Vavřince 1
- Augustiniánský klášter (muzeum) 2
- Zámek 3
- Dům se sedmi štíty 4

SPOLEČENSKÝ ŽIVOT

- Střelnice 5
- KRTEK 6
- Zimní stadion 7
- Galerie Morzin 8
- Spartak 9
- Pláž na Kačáku 10
- Náměstí TG Masaryka 11
- Kino Kartonka 12

ZANIKLÉ DOMINANTY

- chátrající budova Městského kina 13
- shořelý pavilon z průmyslové výstavy 14
- zaniklá křížová ceska 15
- ocelový most 16
- Zaniklé sousoší na Olivetské hoře 17

výhled na město

zaniklá dominanta

historická dominanta

společenský život

architektonická dominanta
nadregionálního významu

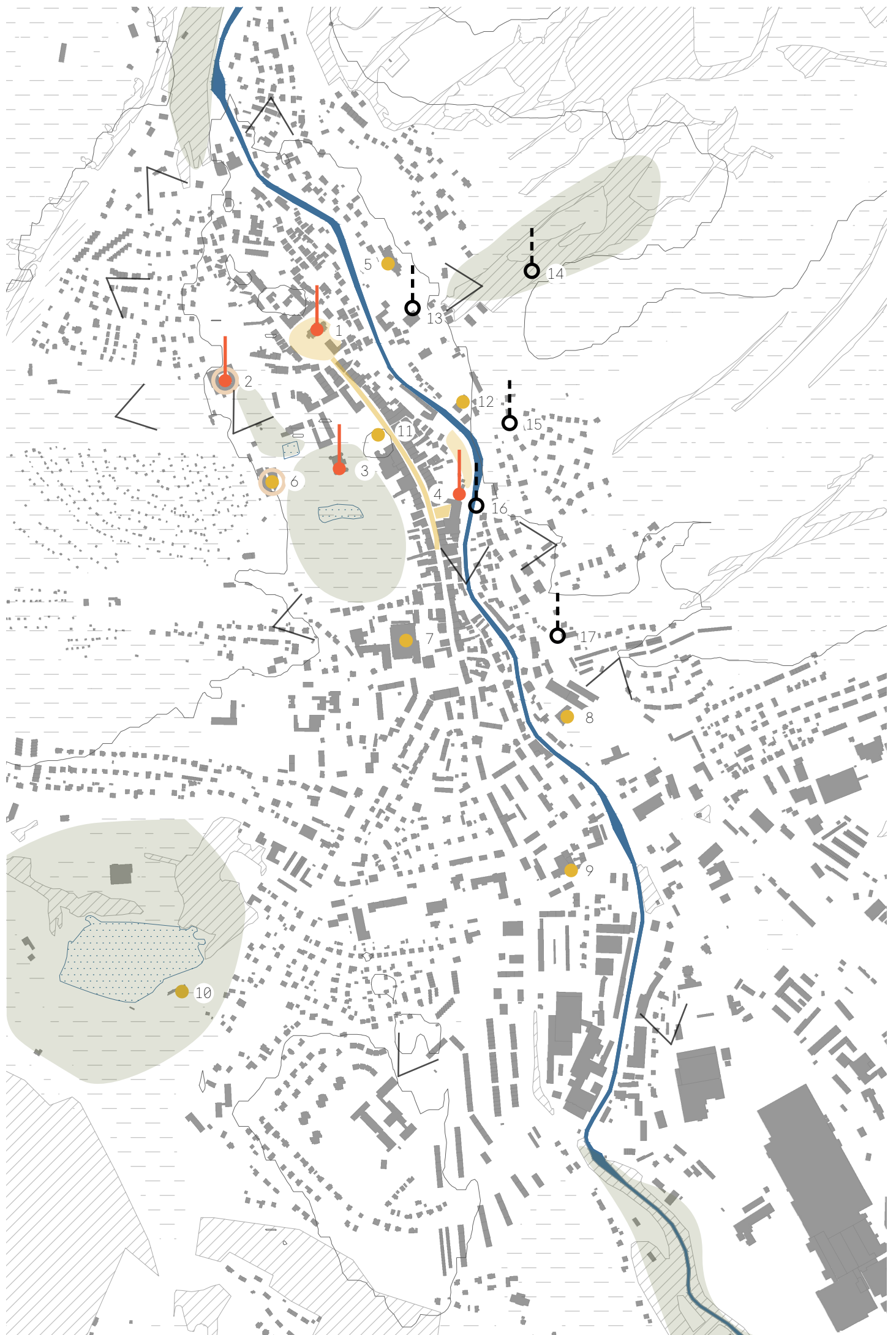

významné VP

významné plochy zeleně ve městě

SWOT ANALÝZA

brána do Krkonoš – strategická poloha při vstupu do hor

jedinečná příroda

dobrá občanská vybavenost a příležitosti ke sportu a rekreaci

pracovní příležitosti

rozvinutý cestovní ruch

živé a poměrně bohaté město

horší napojení na silniční tahy
špatné napojení železničního tahu – závislost na osloužení autobusy

velké dopravní zatížení a mnoho ploch dopravy v klidu
individuální doprava dominuje ve veřejném prostoru

izolovaná poloha některých částí města

nestabilní oblasti v blízkosti centra

nedostačující propojení v rámci centra

špatný stav komunikací a některých veřejných prostranství

S W

O T

transformace brownfieldů v těsné blízkosti centra

využití dotací pro budování a upevnění veřejné infrastruktury

participativní rozhodování o rozvoji města

spolupráce mezi správou města a občanskými organizacemi

prohlubující se bytová krize – nedostupné bydlení pro místní obyvatele
nový bytový fond využívám zpravidla pro krátkodobé ubytování z důvodu atraktivity místa a krátké vzdálenosti do horských středisek

dlouhotrvající pokles obyvatel (odchod za prací / dostupnějším bydlením) a stárnutí populace

rozpínání města do krajiny s nenávratnými důsledky na obrzu města

VIZE A ZÁMĚRY

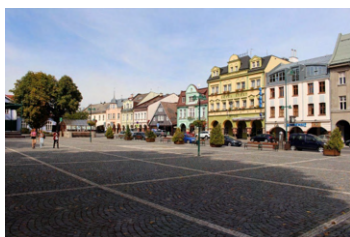
PŘÍRODNÍ KRAJINA

- doplnění chybějících vstupů do krajiny
- podpoření práce s výhledy na město a výhledy na přírodní dominanty
- zachování a podpora drobných památek v přírodní krajině
- zmírnění přílišného rozrůstání města do přírodní krajiny

ŘEKA

- stabilizace území podél řeky Labe
- doplnění chybějících lávek/mostů
- propojení prostoru řeky s městem
- zpřístupnění břehů
- koncepce péče o zatrubněné potoky
- podpoření řeky v obrazu města
- koncepce zeleně a její údržby

MĚSTO

- pevné určení hranic zastavitelných oblastí-hranic města
- hmotové doplnění děr v urbání struktuře centra
- transformace brownfieldů
- zahuštění centra a území na něj vázané polyfunkčními objekty mix bydlení a OV
- péče o významné chátrající budovy
- budování městského bytového fondu a zmírnění bytové krize

DOPRAVA

- koncepce zklidnění dopravy v centru města
- komplexní řešení parkovacích ploch
- doplnění nedostatečných propojení v rámci centra města
- zlepšit návaznost centra na autobusové a vlakové nádraží
- tvorba přehledných, udržitelných a udržovatelných veřejných prostranství a komunikací

ŽIVOT

- podpora veřejných událostí společenských akcí
- plán participace - aktivní zapojení obyvatel do tvorby města
- podpora podnikání a komerce

ÚZEMNÍ REZERVY DLE ÚP

Územní rezervy dle platného ÚP zahrnují nově zastavitelné plochy i transformační oblasti.

Město vyhrazuje mnoho velkých ploch pro zástavbu rodinnými domy v okrajových oblastech města. Přes setrvalě klesající počet obyvatel města se zvedá poprávka po pozemcích a rodinných domech, což je jeden z důsledků zvýšeného turismu v oblasti.

Mnohé území určené k zástavbě jsou kompletně izolované od živé struktury města, to následně zvyšuje dopravní zátěž. Dochází k rozptylu obyvatel do okrajů města, které jsou závidlé na dopravní infrastruktuře, dojíždění do centra města. Dalším následkem je postupné vylidňování centra.

Další nově zastavitelné plochy můžou změnit obraz města totálním vymazáním přírodního horizontu v jeho bezprostředním prostředí.

území na návrších po levém boku řeky určené k zástavě rodinnými domy

zastavění celého prostoru louky mezi Valteřickou a Letnou

významná přírodní lokalita Vejsplachy, rybník Kačák

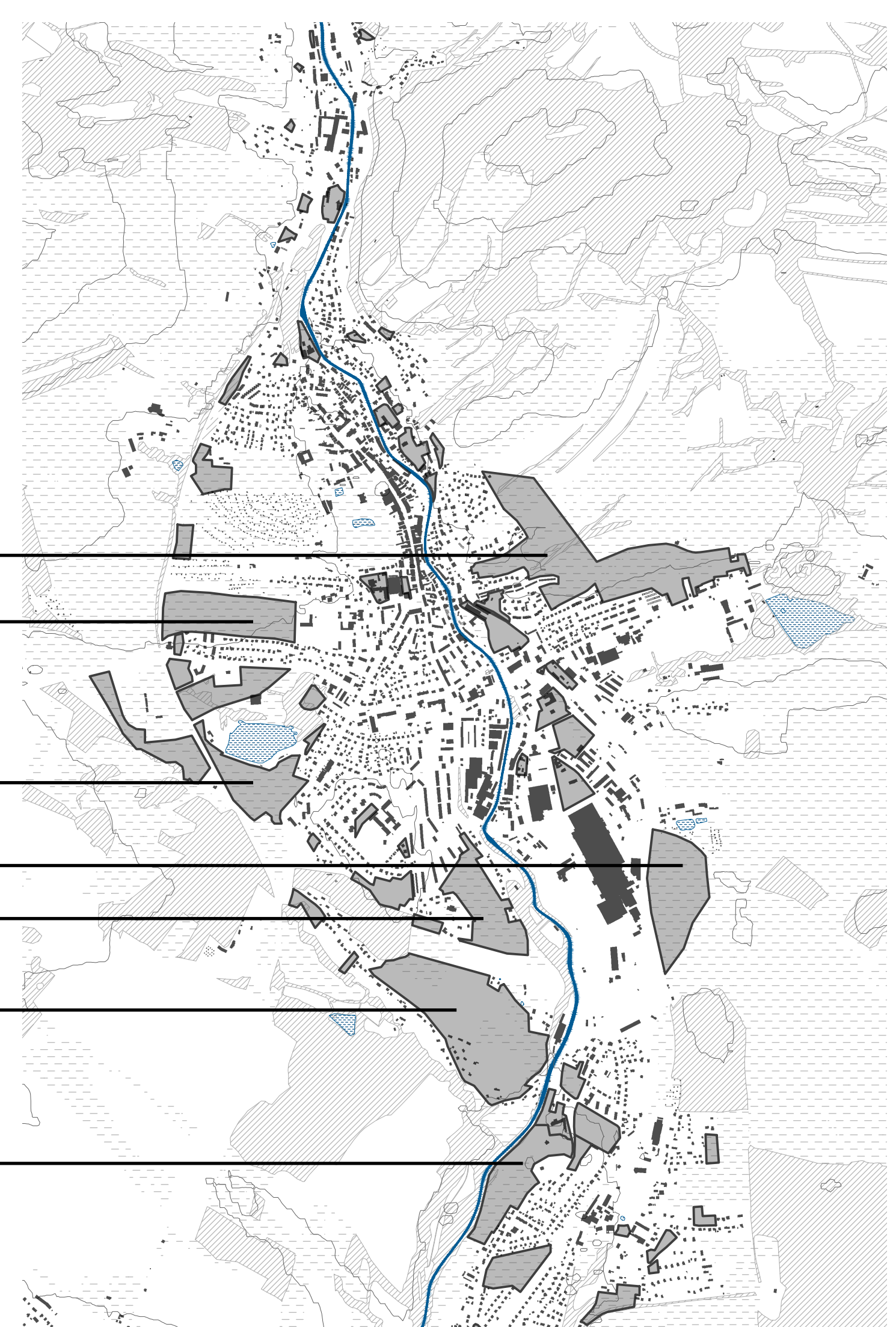
Lokalita izolovaná za průmyslovými podniky na louce

rozšíření lokality Liščí kopec

rozšíření lokality Berlín

návrh zástavby v povodňovém území Labe,

ZÁJMOVÁ OBLAST

Podpoření obrazu Labe ve městě, **fyzické zpřístupnění břehů** ve vytipovaných lokalitách. **Podpoření viditelnosti řeky** v urbánní kompozici města. Podhorské město nabízí práci s výhledy z krajiny do města i naopak. Podpoření funkčního i prostorového **propojení struktur obou břehů** Labe, doplnění chybějících lávek/mostů.

Cílem návrhu bude **upevnění urbánní struktury** podél pátěrní osy města - řeky. Řeka Labe se v určitých oblastech chová jako vnitřní periferie, město se k ní otáčí zády, zadními stranami bloků, které působí neúplně pro své mnohé proluky, parkovací a zelené plochy.

S tím souvisí i **zahuštění centra města, podpoření polyfunkčnosti, oživení**. Poskytnutí kvalitního bydlení v centru města. Řešit koncepci **domovů pro seniory**, které jsou momentálně vystrčené za hranice centra.

Využití a **transformace brownfieldů** pro stabilizaci oblasti a tvorbě bezpečných a příjemných propojení v rámci města.

Zapojení symbolické osy do života města provázáním kultury s dalšími funkcemi městské vybavenosti a bydlením. Oživení území zvýšením polyfunkčnosti, diverzifikací a důrazem na sociální stránku návrhu. Utužení místních komunit a jejich střetávání.

Posílení pevné **sítě obytných veřejných prostranství**. Ty budou udržitelné, udržovatelné, přehledné a prostupné. Veřejný prostor je třeba logicky hierarchizovat a navrátit ho lidem města, pěší pohyb je v centru nadřazen individuální dopravě. Je třeba promyšlené koncepce řízení dopravy a uspořádání ploch **dopravy v klidu**.

Doplnění nutných **propojení pro pěší a cyklo** v rámci centra města i v napojení na turistické trasy, které jsou jednou z vrstev turistického ruchu města. **Rozvoj turismu**, který má stále velký potenciál dodat místu přesah a diverzifikaci pracovních příležitostí.

A. Koncepce břehů Labe

B. Urbanistická studie širšího centra města

